

ZAKŁAD SŁUŻBY KRYMINALNEJ

107

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

Dariusz Baj • Dariusz Bober • Jarosław Golał

WYBRANE PRZESTĘPSTWA PRZECIWKO MIENIU
– W ŚWIETLE AKTUALNEGO ORZECZNICTWA

CENTRUM SZKOLENIA POLICJI

Legionowo 2013

Korekta, skład i druk:
Wydział Wydawnictw i Poligrafii
Centrum Szkolenia Policji w Legionowie
Nakład 80 egz.

Spis treści

Wstęp	5
1. Artykuł 278 kk – kradzież	7
2. Artykuł 279 kk – kradzież z włamaniem	13
3. Artykuł 280 kk – rozbój	16
4. Artykuł 281 kk – kradzież rozbójnicza	24
5. Artykuł 282 kk – wymuszenie rozbójnicze	27
6. Artykuł 284 kk – przywłaszczenie	31
7. Artykuł 286 kk – oszustwo.....	37
8. Artykuł 288 kk – uszkodzenie rzeczy	45
9. Artykuł 289 kk – krótkotrwały zabór pojazdu	48
10. Artykuł 291 kk – paserstwo umyślne	51
11. Artykuł 292 kk – paserstwo nieumyślne	56

Przedmiotem niniejszego opracowania jest problematyka wybranych przestępstw przeciwko mieniu, znajdujących się w programie szkoleń kursu podstawowego.

Ze względu na dotychczasowy przebieg służby jako funkcjonariusze pionów kryminalnych, jak również nauczyciele policyjni, z doświadczenia wiemy, jak często problematyczne jest prawidłowe zakwalifikowanie czynu. Z uwagi na to chcemy skupić się na aktualnym orzecznictwie sądów.

Mamy nadzieję, że niniejsza publikacja pozwoli słuchaczom na lepsze zrozumienie tej interesującej, a jednocześnie trudnej materii, jaką niewątpliwie jest prawo karne.

Autorzy

1. Artykuł 278 kk¹ – kradzież

Art. 278

- § 1. Kto zabiera w celu przywłaszczenia cudzą rzecz ruchomą, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.
- § 2. Tej samej karze podlega, kto bez zgody osoby uprawnionej uzyskuje cudzy program komputerowy w celu osiągnięcia korzyści majątkowej.
- § 3. W wypadku mniejszej wagi, sprawca podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.
- § 4. Jeżeli kradzież popełniono na szkodę osoby najbliższej, ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego.
- § 5. Przepisy § 1, 3 i 4 stosuje się odpowiednio do kradzieży energii lub karty uprawniającej do podjęcia pieniędzy z automatu bankowego.

- ⇒ Postanowienie SN z dnia 9.06.2006 r., sygn. I KZP 15/06, OSNwSK 2006/1/1217.
Zabór wody z urządzeń wodociągowych nie może być traktowany jako zabór energii (wodnej) w rozumieniu art. 278 § 5 kk.
- ⇒ Wyrok SN z dnia 26.02.2004 r., sygn. IV KK 302/03, „Prokuratura i Prawo” 2004, nr 7–8, s. 2.
Przestępstwo kradzieży energii (elektrycznej, gazowej, ciepłej, wodnej, atomowej) uregulowane w art. 278 § 5 kk polega na bezprawnym uzyskaniu dostępu do źródła energii i korzystaniu z tej energii z pominięciem przyjmowanego w stosunkach danego rodzaju sposobu uzyskiwania lub korzystania z określonego rodzaju energii. Kradzież energii może przybierać różne formy czynności wykonawczej. Może ona polegać na podłączeniu do systemu dostarczającego dany rodzaj energii z pominięciem urządzenia mierzącego ilość wykorzystanej energii oraz określającego wysokość opłaty za korzystanie. Przejawem kradzieży energii będzie uszkodzenie urządzenia rejestrującego ilość pobieranej energii, które następuje po legalnym przyłączeniu się sprawcy do systemu dostarczającego dany rodzaj energii, a także dokonywanie zmiany zapisu w urządzeniach rejestrujących ilość pobranej energii w taki sposób, iż nie zawiera informacji o faktycznie wykorzystanej przez sprawcę ilości energii (tzw. cofanie licznika). Do znamion występku określonego w art. 278 § 5 kk należy skutek w postaci przejęcia w posiadanie lub zużytkowania odpowiedniego rodzaju energii bez względu na wielkość (wartość szkody).
- ⇒ Postanowienie SN z dnia 10.02.2004 r., sygn. V KK 358/03, OSNwSK 2004/1/290.
Jeżeli wartość drzewa nie przekracza kwoty 250 zł, sprawcy winni ponieść odpowiedzialność z art. 119 § 1 kw, jeżeli zaś wartość ta jest wyższa, odpowiedzialność za czyn określona została w art. 278 § 1 kk.
- ⇒ Uchwała SN z dnia 26.11.2003 r., sygn. I KZP 21/03, OSNKW 2004/1/1.
Bon towarowy nie jest rzeczą ruchomą w rozumieniu art. 278 § 1 kk, a w szczególności nie jest środkiem płatniczym, jest natomiast dokumentem stwierdzającym prawa majątkowe w rozumieniu art. 275 § 1 kk.

---

¹ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz. U. z 1997 r. Nr 88, poz. 553, z późn. zm.).

- ⇒ Glosa do wyroku sądu apelacyjnego z dnia 9 grudnia 2002 r., sygn. II AKa 306/02.
Teza 2. Na gruncie prawa karnego należy przyjąć, że zwierzęta nie są rzeczami. Prawo karne przyjmuje bowiem cywilnoprawne rozumienie rzeczy. Natomiast obce mu jest pojęcie obiektu materialnego. Te elementy rzeczywistości, które na gruncie prawa cywilnego wchodzą w zakres pojęcia obiektu materialnego, na gruncie prawa karnego można, jak się wydaje, zaliczyć do kategorii przedmiotów materialnych. Na gruncie prawa karnego, podobnie jak ma to miejsce w prawie cywilnym, ponad wszelką wątpliwość, kategoria przedmiotów materialnych jest szersza od kategorii rzeczy, ponieważ istnieją przedmioty materialne niebędące rzeczami z uwagi na brak cechy wyodrębnienia. Nie można, jak się wydaje, odmówić cechy bytu materialnego żywym zwierzętom. Rzeczami nie są one z uwagi na treść przepisu art. 1 ust. 1 ustawy o ochronie zwierząt, jednak nie zmienia to okoliczności, że na gruncie prawa karnego należy je uznawać za przedmioty materialne.
- ⇒ Wyrok SN z dnia 30.10.2012 r., II KK 321/11, LEX nr 1231519.
Dobrowolne przekazanie określonego przedmiotu innej osobie w żadnym wypadku nie spełnia znamion kradzieży.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 1.03.2001 r., II AKa 48/01, „Prokuratura i Prawo” 2002, nr 3, s. 25.
Niewypełniony blankiet czeku na własne zlecenie, a mianowicie niezawierający danych remitenta i podpisu wystawcy czeku, nie wywołuje jakiegokolwiek skutku w obrocie prawnym, a co za tym idzie, nie może być uznany za rzecz w rozumieniu art. 115 § 9 kk, bowiem nie jest innym środkiem płatniczym, czy też dokumentem uprawniającym do otrzymania sumy pieniężnej.
Cechy takiego dokumentu nabiera on dopiero w przypadku poprawnego jego wypełnienia i w konsekwencji dopiero wówczas kradzież jego realizuje znamiona występku określonego w art. 278 § 1 kk.
Kradzież blankietu czeku, który niewątpliwie stanowi dowód zawarcia między wystawcą a trasatem rachunku bankowego i uprawnia do korzystania ze zgromadzonego na nim kapitału, a więc jest dokumentem w rozumieniu art. 115 § 14 kk, może być rozpatrywana jedynie w kategoriach usunięcia takiego dokumentu, o którym mowa w art. 276 kk, a więc zabrania go przez sprawcę z miejsca, w którym zgodnie z wolą właściciela i uprawnionego do dysponowania dokumentem ten się znajduje.
- ⇒ S. Łagodziński, *Glosa do uchwały SN z dnia 23 kwietnia 1998 r., sygn. I KZP 1/98*, „Prokuratura i Prawo” 1999, nr 1, s. 101–106.
Teza 1. Zabór jako znamię czasownikowe przestępstw kradzieży i rozboju, oparty o pojęcie władztwa – jak podkreśla się w doktrynie i judykaturze – składa się z dwu elementów, ze strony negatywnej polegającej na wyjęciu mienia z władztwa dotychczasowego posiadacza oraz następującej po tym strony pozytywnej, polegającej na jego objęciu we władztwo sprawcy czynu. Władztwo jako stan faktyczny wyraża się w „przestrzenno-realnej możliwości oddziaływania na rzecz”, dysponowania nią, posiadania, o ile z istniejącego stanu rzeczy wynika, że ta możliwość oddziaływania, posiadanie i dysponowanie istnieją obiektywnie, a podmiot dzierżący dane mienie ma możliwość i wolę rozporządzania nim, wolę władania.
Teza 2. Dla zaistnienia przestępstwa kradzieży bądź rozboju zmiana stanu majątkowego po stronie pokrzywdzonego, a więc uszczuplenie jego mienia musi mieć charakter trwały, natomiast po stronie sprawcy nie jest konieczne, aby włączył on rzecz na trwałe do swego majątku.

- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 12.08.1999 r., sygn. II AKa 59/99, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 1999, nr 8, s. 38.
Sprawca, który przed dokonaniem kradzieży przez inną osobę obiecuje nabyć od złodzieja rzecz skradzioną, jest pomocnikiem do kradzieży, a nie podżegaczem (tak też np. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 24 sierpnia 1977 r. – V KR 111/77, OSNKW 12/77, poz.131).
- ⇒ A. Pilch, *Status bonu towarowego na gruncie kk*, „Palestra” 2004, nr 11–12, s. 67.
Teza 1. Przez „zabór” należy rozumieć bezprawne wyjęcie rzeczy spod władztwa osoby dotychczas nią władającej i objęcie jej we własne władanie przez sprawcę. Nie jest przy tym istotne, na jakiej podstawie sprawuje władztwo nad rzeczą osoba pozbawiona go przez sprawcę. Wyjęcie rzeczy ruchomej spod władztwa podmiotu uprawnionego nastąpić musi wbrew jego woli. Nie stanowi zatem kradzieży zabór rzeczy, która już znajduje się we władaniu działającego, tj. gdy posiada on już rzecz, jako np. zastawca, najemca, dzierżawca.
- ⇒ M. Rogalski, *Glosa do postanowienia SN z dnia 29 września 2004 r.*, sygn. I KZP 21/04, „Prokuratura i Prawo” 2006, nr 7–8, s. 223–228.
Teza 1. Podłączenie się do sieci telewizji kablowej w celu odbierania sygnału telewizyjnego nie może być traktowane jako kradzież stypizowana w art. 278 § 1 kk, ponieważ przedmiotem tego przestępstwa może być wyłącznie rzecz ruchoma, za którą nie może być uznany przekaz telekomunikacyjny. Zachowanie to nie wyczerpuje także znamion przestępstwa określonego w art. 285 § 1 kk, gdyż działanie to nie polega na uruchomieniu na cudzy rachunek impulsów telefonicznych.
- ⇒ M. Rogalski, *Przestępstwo kradzieży telefonu komórkowego*, „Palestra” 2005, nr 3–4, s. 51.
Teza 1. Z obowiązujących w prawie telekomunikacyjnym definicji abonenta oraz użytkownika, a także znaczenia, jakie nadają pojęciu abonament operatorzy świadczący usługi telekomunikacyjne, można wywodzić, że mamy tu do czynienia ze specyficznym prawem majątkowym, które wyraża się tym, że abonent posiada uprawnienie o charakterze majątkowym w stosunku do operatora, które polega na możliwości domagania się od niego zapewnienia mu świadczenia określonych usług telekomunikacyjnych. Prawo to stanowi więc pewną wartość majątkową. Sprawca kradzieży telefonu, z którym związany jest abonament, pozbawia tym samym poprzedniego uprawnionego nie tylko rzeczy ruchomej w postaci telefonu komórkowego, ale także prawa majątkowego, za które zapłacił poprzedni właściciel, w postaci abonamentu. W tym więc znaczeniu można powiedzieć, że abonament telefoniczny może być przedmiotem kradzieży jako prawo majątkowe będące przedmiotem ochrony przestępstwa kradzieży.
Teza 2. Szkada poniesiona przez właściciela telefonu w następstwie kradzieży telefonu to cena zakupu telefonu u operatora, a dla operatora szkoda to cena zakupu aparatu telefonicznego u producenta, pomniejszona o cenę zapłaconą przez klienta i przychody z tytułu opłat za świadczone temu klientowi usługi. W konsekwencji należy uznać, że wartość zagarniętego przez sprawcę mienia odpowiada cenie zakupu telefonu u producenta pomniejszonej o jego zużycie, a nie cenie zakupu aparatu przez klienta u operatora, pomniejszonej o jego zużycie. Konsekwencje tego dla sprawcy są ważne, gdyż czyn jego ze względu na wartość zagarniętego telefonu komórkowego będzie często stanowił przestępstwo, a nie wykroczenie, pomimo że cena zakupu telefonu przez klienta mogłaby wskazywać, że jest to wykroczenie.
Teza 3. W przypadku kradzieży telefonu komórkowego bardzo często dochodzi także do kradzieży tzw. karty SIM. Karta SIM jest kartą mikroprocesorową, która umożliwia korzystanie z usług danego operatora. Telefon pozbawiony tej karty jest bezużyteczny, gdyż nie można skorzystać z usług telekomunikacyjnych świadczonych w sieci danego operatora.

Kartę SIM można wyjąć z danego telefonu komórkowego i może ona samodzielnie występować w obrocie (może być wykorzystana w innym telefonie mobilnym). Z uwagi na te cechy nie może być uznana za część składową aparatu telefonicznego. W konsekwencji może stanowić przedmiot kradzieży. [...] Kartę SIM należy zakwalifikować jako przynależność.

- ⇒ J. Skorupka, *Glosa do wyroku sądu apelacyjnego z dnia 23 października 2001 r.*, sygn. II AKa 213/01, „Prokuratura i Prawo” 2003, nr 5, s. 113–119.
Teza 4. Art. 278 § 1 kk, w zakresie, w jakim dotyczy kradzieży papierów wartościowych, stanowi *lex specialis*, w stosunku do art. 275 kk.
- ⇒ J. Skorupka, *Glosa do wyroku sądu apelacyjnego z dnia 23 października 2001 r.*, sygn. II AKa 213/01, „Prokuratura i Prawo” 2003, nr 5, s. 113–119.
Teza 3. Czek jest dokumentem, o którym mowa w art. 115 § 9 kk i jego kradzież podpada pod art. 278 § 1 kk. Jednak blankiet czekowy nie jest ani środkiem płatniczym (nie można nim dokonać zapłaty, tak jak pieniądzem), ani dokumentem uprawniającym do otrzymania sumy pieniężnej (z blankietu czekowego ww. prawo nie wynika i przedstawienie blankietu czekowego dłużnikowi nie daje podstaw do otrzymania sumy pieniężnej), ani też żadnym innym dokumentem wymienionym w art. 115 § 9 kk. Blankiet czekowy jest dokumentem stwierdzającym prawo majątkowe innej osoby z art. 275 § 1 kk, ale nie jest dokumentem uprawniającym do otrzymania sumy pieniężnej z art. 115 § 9 kk. Stąd kradzież blankietu czekowego nie może być kwalifikowana jako występki z art. 278 § 1 kk.
- ⇒ S. Łagodziński, *Glosa do uchwały SN z dnia 23 kwietnia 1998 r.*, sygn. I KZP 1/98, „Prokuratura i Prawo” 1999, nr 1, s. 101–106.
Teza 3. Każdy zabór, nawet w zamiarze chwilowego władania, lecz w sposób przysługujący właścicielowi, jest zaborem w zamiarze przywłaszczenia. Karty debetowe, karty typu charge czy też karty kredytowe oprócz wielu funkcji niedostępnych dla posiadacza zwykłej karty umożliwiającej tylko wypłatę z bankomatu, uprawniają również do podjęcia pieniędzy z automatu bankowego (niekiedy na innych zasadach rozliczeniowych), a więc ostatecznie mogą stać się przedmiotem czynności wykonawczej przestępstwa z art. 278 § 5 kk.
- ⇒ M. Skwarzyński, *Przestępstwo uzyskania programu komputerowego – art. 278 § 2 kk*, „Palestra” 2010, nr 3, s. 34–48.
Teza 2. Chwilą dokonania przestępstwa (z art. 278 § 2 kk) jest moment nieuprawnionego zdobycia – zapisania na nośniku danych cyfrowych programu komputerowego, zwłaszcza że jest to przestępstwo materialne. Do chwili, gdy nie dojdzie do uzyskania całego programu, mówić można jedynie o usiłowaniu.
- ⇒ M. Sowa, *Ogólna charakterystyka przestępczości internetowej*, „Palestra” 2001, nr 5–6, s. 25.
Teza 3. W sieci (internetowej) oferowane są za darmo najczęściej programy (komputerowe), których zabezpieczenia przed skopiowaniem zostały złamane. Osoba kopiująca taki program dla siebie popełnia czyn zabroniony opisany w art. 278 § 2 kk, natomiast osoba oferująca go na swojej stronie wypełnia znamiona czynu zabronionego określonego w art. 293 kk w związku z art. 291 lub 292 kk.
- ⇒ T. Sroka, *Kradzież energii czy oszustwo energetyczne? Kilka uwag o prawnokarnej odpowiedzialności za niezgodne z prawem użytkowanie energii*, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych” 2010, nr 1, s. 87–110.
Teza 4. Zaboru energii dokonuje każda osoba, która użytkuje ją bez podstawy prawnej i zgody dysponenta, a nie osoba, która podjęła czynności polegające na uzyskaniu dostępu

do urządzeń dostarczających energię. Co więcej, taka osoba w ogóle nie musi być sprawcą przestępstwa kradzieży energii elektrycznej, stypizowanego w art. 278 § 5 kk. Należy pamiętać, że w przypadku braku podstaw prawnych lub zgody dysponenta na pobieranie energii, jej zaboru dokonuje każdy, kto włącza urządzenie działające w oparciu o energię lub z takiego urządzenia korzysta, gdyż wówczas użytkuje energię. Realizacją znamion przedmiotowych typu czynu zabronionego z art. 278 § 5 kk nie jest podjęcie czynności, które powodują uzyskanie dostępu do źródła energii i dają możliwość korzystania z niej, ale dopiero kolejny etap, polegający na wykorzystaniu owej energii. Użytkuje zaś energię nie ten, kto swoimi czynnościami uzyskał dostęp do źródła energii, lecz ten, kto włączył określone urządzenia i tym samym korzystał ze źródła energii, użytkując określoną jej ilość (...).

- ⇒ R.A. Stefański, *Glosa do wyroku SN z dnia 1 grudnia 2008 r.*, sygn. V KK 386/08, „Wyprawnoctwo Polskie Prawo” 2009, nr 3, s. 121–124.
Teza 1. Różnica tkwi w przedmiocie czynu i miejscu popełnienia czynu. Węższy zakres ma określenie przedmiotu czynu w art. 120 § 1 kw, skoro objęto nim specyficzną rzecz ruchomą, jaką jest drzewo wyrąbane lub powalone i to popełnione w lesie. Oznacza to, że między tymi przepisami zachodzi logiczny stosunek nadrzędności: art. 119 § 1 kw jest nadrzędnym nad art. 120 § 1 kw, a ten jest podrzędny do pierwszego. W takim wypadku art. 119 § 1 kw – zgodnie z zasadą *lex specialis derogat legi generali* – jest wyłączony i nie ma zastosowania. Przy prawnokarnej ocenie czynu polegającego na kradzieży lub przywłaszczeniu drzewa wyrąbanego lub powalonego trzeba mieć na uwadze wyłącznie jego wartość na poziomie 75 zł, gdyż ona decyduje o tym, czy czyn jest przestępstwem z art. 278 § 1 lub 284 § 1 kk, czy wykroczeniem art. 120 § 1 kw.
- ⇒ Przepis art. 278 § 1 lub 3 może pozostawać w zbiegu rzeczywistym właściwym z art. 288 § 1 lub 2 (uszkodzenie rzeczy). Jest tak w szczególności w wypadku, kiedy kradzież odnosi się do części składowej lub przynależności. Typowo skutkuje ona uszkodzeniem lub czynieniem niezdatną do użytku rzeczy głównej. *Kodeks karny. Komentarz*, red. M. Mozgawa, M. Budyn-Kulik, P. Kozłowska-Kalisz, M. Kulik, opublikowano: LEX, 2013.
- ⇒ O wypadku mniejszej wagi przesądza ocena elementów przedmiotowych i podmiotowych składających się na znamiona danego typu czynu zabronionego, ze szczególnym uwzględnieniem elementów rzutujących na stopień społecznej szkodliwości czynu. Zdaniem SN „podstawowym elementem oceny wypadku mniejszej wagi jest stopień społecznej szkodliwości czynu. Oceniając go, należy uwzględnić okoliczności wymienione w art. 115 § 2 kk, a więc rodzaj i charakter naruszonego dobra prawnego, rozmiary wyrządzonej lub grożącej szkody, sposób i okoliczności popełnienia czynu, wagę naruszonych przez sprawcę obowiązków, jak również motywację i cel działania”. Istotnym elementem jest także stopień zawinienia, niestanowiący okoliczności rzutującej na ocenę stopnia społecznej szkodliwości czynu (por. wyrok SN z dnia 14 stycznia 2004 r., V KK 121/03, *Orzecznictwo Sądu Najwyższego w sprawach karnych 2004*, poz. 106, s. 87–88). *Kodeks karny. Komentarz*, red. M. Mozgawa, M. Budyn-Kulik, P. Kozłowska-Kalisz, M. Kulik, opublikowano: LEX, 2013.
- ⇒ Zabór rzeczy może zostać dokonany tylko działaniem. Czynność sprawcza w przestępstwie kradzieży nigdy nie może przejawiać się w formie zaniechania. *Kodeks karny. Komentarz*, red. M. Mozgawa, M. Budyn-Kulik, P. Kozłowska-Kalisz, M. Kulik, opublikowano: LEX, 2013.
- ⇒ Zdaniem SN „tablica rejestracyjna nie jest dokumentem w rozumieniu art. 115 § 14 kk, a tym samym nie może być przedmiotem przestępstwa określonego w art. 276 kk. Jako

przedmiot będący rzeczą ruchomą, stanowiący własność określonej osoby, tablica rejestracyjna pojazdu może być natomiast przedmiotem innych czynów zabronionych, na przykład przeciwko mieniu, w tym chociażby kradzieży, przywłaszczenia, zniszczenia lub paserstwa” (por. wyrok SN z 23 maja 2002 r., V KKN 404/99; M. Siwek, *Glosa do wyroku SN z dnia 23 maja 2002 r.*, sygn. V KKN 404/99, „Prokuratura i Prawo” 2003, nr 6, s. 109).

- ⇒ O wielkości skutku (szkody) wywołanego działaniem przestępnym decyduje tylko sama wartość zabranych rzeczy lub pieniędzy. Nie wlicza się do tej wartości odsetek od sumy pieniędzy. Liczy się tylko bowiem szkodę rzeczywistą, a nie zysk spodziewany, chociażby jego osiągnięcie graniczyło z pewnością. Do wartości zaboru nie można wliczać utraczonych a spodziewanych przez poszkodowanego zysków (*lucrum cessans*), taka postać szkody nie jest bowiem szkodą rzeczywistą (*damnum emergens*); por. wyrok SA w Krakowie z dnia 3 marca 1994 r., sygn. II Akr 128/93, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 1994, z. 4, poz. 16 oraz wyrok SA w Krakowie z 17 września 1992 r., sygn. II Akr 201/91, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 1992, z. 10, poz. 12.
- ⇒ A. Sośnicka, *Odpowiedzialność karna za zabór mienia stanowiącego wspólność majątkową małżeńską*, „Studia Iuridica Lublinensia” 2006, nr 8, s. 137–148.
Teza 2. W sytuacji, gdy jeden ze współmałżonków, nie będąc we władaniu określonej rzeczy, która to rzecz jest składnikiem majątku osobistego drugiego współmałżonka, dokona zaboru takiej rzeczy, zachodziła będzie kradzież. Gdy natomiast współmałżonkowie określoną rzeczą władają wspólnie i należy ona do ich majątku wspólnego, to w przypadku zaboru takiej rzeczy przez jednego z nich będziemy mieli do czynienia z przestępstwem przywłaszczenia.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 29 marca 1999 r., sygn. II AKz 117/98, „Sąd Apelacyjny Lublin” 1999/2/16.
Kradzież rzeczy o wartości nieprzekraczającej 250 zł stanowi wykroczenie z art. 119 kw. Wskazane ograniczenie kwotowe nie dotyczy broni, amunicji, materiałów lub przyrządów wybuchowych. Stanowi o tym art. 130 kw. Kradzież wskazanych rzeczy zawsze stanowi przestępstwo. Wartość rzeczy, decydująca o kwalifikacji kradzieży jako przestępstwa lub wykroczenia, powinna być oceniana w odniesieniu do czasu popełnienia kradzieży.
- ⇒ Wyrok SN z dnia 18.12.1998 r., sygn. IV KKN 98/98, „Prokuratura i Prawo” 1999, nr 7–8, s. 5.
Znamiona przestępstwa kradzieży (także kradzieży kwalifikowanej) wyczerpuje bezprawny zabór cudzego mienia, przedstawiającego wartość materialną, w zamiarze przywłaszczenia. Ów zabór mienia następuje bezprawnie, bez żadnej do tego podstawy i bez zgody właściciela lub osoby, od której mienie zabrano.

2. Artykuł 279 kk – kradzież z włamaniem

Art. 279.

§ 1. Kto kradnie z włamaniem, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 2. Jeżeli kradzież z włamaniem popełniono na szkodę osoby najbliższej, ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 12.02.2009 r., sygn. II AKa 204/08, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2009, nr 4, s. 33.

Współsprawcą kradzieży z włamaniem może być tylko taka osoba, która zachowuje się w sposób przewidziany w ustawowych znamionach tego przestępstwa, ale nie osoba, która nie przeciwstawia się działaniu sprawcy realizującego znamiona tego przestępstwa. Gdyby karać za brak tego sprzeciwu, byłoby to egzekwowanie odpowiedzialności za zaniechanie, a sprawcą przestępstwa z zaniechania może być tylko taka osoba, na której ciążył prawny obowiązek działania.

⇒ Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 13.02.2008 r., sygn. II AKp 24/08, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2008, nr 4, s. 83.

Jeśli chodzi o zarzucane podejrzanym przestępstwo z art. 279 § 1 kk, to zważywszy, iż jego znamieniem kwalifikującym jest sposób działania sprawcy, usuwającego przeszkodę służącą zabezpieczeniu rzeczy (przy czym takim zabezpieczeniem jest również zabezpieczenie elektroniczne bankomatów) i zważywszy, że usunięcie dokonane przez podejrzanego polegało na posłużeniu się falsyfikatem karty bankomatowej, a towarzyszyło mu zabranie rzeczy (pieniędzy polskich), to uznać należy, że zostało ono dokonane, bez względu na to czy na kartach właścicieli autentycznych kart bankomatowych wystawionych przez amerykańskie banki powstało uszczuplenie. Takie uszczuplenie, skoro pieniądze zostały wypłacone, powstało w zasobach banku będącego właścicielem bankomatu, do którego nastąpiło włamanie, bez względu na to, czy ma on lub też nie ma pełnomocnictwa do występowania w sprawie w charakterze pokrzywdzonego. Przez zabór rzeczy (pieniędzy) należy rozumieć wyjęcie rzeczy spod władztwa osoby dotychczas nią władającej i objęcie go we własne władanie, wbrew woli osoby nim dysponującej. Władztwo nad rzeczą jako stan faktyczny podlegający ochronie, może być pozbawione nawet jakiegokolwiek podstawy prawnej, może mieć nawet charakter nielegalny.

⇒ Postanowienie SN z dnia 15.02.2007 r., sygn. IV KK 231/06, OSNwSK 2007/1/437.

Pokrzywdzonym w wypadku kradzieży z włamaniem popełnionej na rzecz spółki z o.o. jest osoba prawna i ściganie tego rodzaju przestępstwa następuje z urzędu.

⇒ Postanowienie SN z dnia 6.12.2006 r., sygn. III KK 358/06, OSNKW 2007/2/17.

Określenie „włamanie” jest pojęciem prawnym, którego treść jest ustalana autonomicznie w obszarze prawa karnego, zgodnie z przyjmowanymi regułami wykładni i może odbiegać od jego potocznego rozumienia. Zabór w celu przywłaszczenia samochodu znajdującego się na otwartej przestrzeni, po uprzednim usunięciu zabezpieczenia uniemożliwiającego

przedostanie się do jego wnętrza (otwarciu drzwi za pomocą tzw. łamaka) wyczerpuje znamiona kradzieży z włamaniem w rozumieniu art. 279 § 1 kk.

- ⇒ Postanowienie SN z dnia 29.10.2012 r., sygn. I KZP 11/12, „Prokuratura i Prawo” 2013, nr 2, s. 3.
Nie stanowi kradzieży z włamaniem takie zachowanie sprawcy, który kradnie cudzą rzecz ruchomą, uniemożliwiając zadziałanie zabezpieczenia tejże rzeczy.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 25.10.2005 r., sygn. II AKa 269/05, LEX nr 286464.
Pojęcie włamania jest rozumiane bardzo szeroko, gdyż do jego istoty należy wdarcie się do zamkniętego pomieszczenia. Mieszkanie Teresy i Bronisława S. było zamknięte, a więc zabezpieczone przed wtargnięciem niepowołanych osób i skoro sprawcy posłużyli się kluczami, uzyskanymi od syna właścicieli mieszkania zasadnie sąd przypisał im dokonanie kradzieży z włamaniem.
- ⇒ Wyrok SN z dnia 6.11.2003 r., sygn. II KK 5/03, LEX nr 82307.
Nie ulega wątpliwości, że do znamion przestępstwa włamania określonego w art. 279 § 1 kk należy, obok kradzieży mienia, usunięcie przeszkody materialnej zamykającej dostęp do tego mienia. Przestępstwo to, jakkolwiek obejmuje dwie czynności wykonawcze, z których każda mogłaby być przyjęta jako wyczerpująca znamiona odrębnych przestępstw z art. 288 § 1 kk i z art. 278 § 1 kk, w istocie stanowi jeden czyn jako zdarzenie faktyczne i jedno przestępstwo o surowszej kwalifikacji z uwagi na to, że zabór mienia związany jest z usunięciem przeszkody materialnej. Skoro w stosunku do fragmentu czynu decydującego o surowszej kwalifikacji zapadło prawomocne postanowienie prokuratora o umorzeniu postępowania, odnosi ono skutek wobec całości zdarzenia faktycznego zarzuconego oskarżonym, a zatem kontynuowanie postępowania karnego nie było dopuszczalne z uwagi na treść art. 17 § 1 pkt 7 kpk.
- ⇒ Wyrok SN z dnia 18.12.2002 r., sygn. III KKN 423/00, LEX nr 75463.
1. Kradzież z włamaniem zachodzi wtedy, gdy jej sprawca zabiera mienie w celu przywłaszczenia w następstwie usunięcia przeszkody materialnej, będącej częścią konstrukcji pomieszczenia zamkniętego lub specjalnym zamknięciem tego pomieszczenia, utrudniającym dostęp do jego wnętrza. Oskarżeni, przez odgięcie metalowej blachy stanowiącej poszycie kiosku i wyrwanie znajdującej się pod nią płyty pilśniowej w części przedniej ściany kiosku, usunęli niewątpliwie typową konstrukcję utrudniającą dostęp do pomieszczenia kiosku i zabrali w celu przywłaszczenia papierosy różnych gatunków.
2. Poprawienie na niekorzyść oskarżonego kwalifikacji prawnej czynu przypisanego jest obecnie warunkowane kierunkiem apelacji, a to wniesieniem jej na niekorzyść oskarżonego (art. 455 kpk), a nie jest warunkowane zgłoszeniem zarzutu obrazy prawa materialnego, to jest sprzecznością między opisem przestępstwa i jego kwalifikacją prawną.
- ⇒ Wyrok SN z dnia 18 września 1987 r., sygn. IV KR 214/87, OSNPG 1988, nr 10, poz. 102.
Między art. 279 i art. 288 kk w zasadzie zachodzi zbieg pomijalny (art. 279 konsumuje art. 288), ponieważ typowo zniszczenie lub uszkodzenie rzeczy, jaką jest zabezpieczenie, jest uwzględnione już w samym pojęciu włamania.
- ⇒ Nie jest kradzieżą z włamaniem tzw. kradzież z wyłamaniem, która polega na tym, że sprawca pozwala się zamknąć w zabezpieczonym pomieszczeniu, w którym potem dokonuje kradzieży, a następnie wychodzi na zewnątrz, pokonując zabezpieczenie. Czyn

taki może być kwalifikowany albo jako dwa odrębne przestępstwa – kradzieży zwykłej i uszkodzenia rzeczy, albo jeżeli całość zachowania była objęta jednym zamiarem i zwała w czasie, jako kradzież w kwalifikacji kumulatywnej z uszkodzeniem rzeczy (art. 288 § 1 kk).

- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 28.03.2001 r., sygn. II AKa 34/01, „Prokuratura i Prawo” 2002, nr 9, s. 24.
Nikt nie ma obowiązku stosowania szczególnych środków zabezpieczających mienie przed jego kradzieżą. Dla przyjęcia, że sprawcy działali w sposób określony przez ustawę jako „włamanie” wystarczy ustalenie, że pokonali oni jakąkolwiek przeszkodę zabezpieczającą to mienie; powszechnie akceptowaną i typową regułą zachowania się człowieka nie jest bowiem zabieranie cudzego mienia.
- ⇒ Kradzież przedmiotów stanowiących zamknięcie (sejfów, samochodów) w całości, a następnie przełamanie zabezpieczeń należy kwalifikować jako kradzież z włamaniem (B. Michalski, w: A. Wąsek, *Kodeks karny. Część ogólna*, wyd. Beck, s. 799).
- ⇒ Wyrok SN z dnia 3.02.1999 r., sygn. V KKN 566/98, „Prokuratura i Prawo” 1999, nr 7–8, s. 7. Z istoty włamania wynika, że jego obiektem może być tylko pomieszczenie zamknięte, stąd też kradzież z włamaniem zachodzi wtedy, gdy jej sprawca zabiera w celu przywłaszczenia cudzego mienia w następstwie usunięcia przeszkody materialnej będącej częścią konstrukcji pomieszczenia zamkniętego lub specjalnym zamknięciem tego pomieszczenia. Zwiększony stopień winy sprawcy kradzieży z włamaniem i związane z tym surowsze zagrożenie karne tego przestępstwa, w porównaniu z kradzieżą zwykłą, uzasadnione jest tym, że sprawca kradzieży z włamaniem narusza system bezpieczeństwa mienia, który polegał na umieszczeniu go w odpowiednim pomieszczeniu lub schowku wyposażonym w funkcjonujące zamknięcie w celu ochrony przed kradzieżą.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 16.09.1998 r., II AKa 165/98, „Prokuratura i Prawo” 1999, nr 4, s. 19.
Kwalifikacja rozboju pochłania jako współukarane – czynności wdarcia się z włamaniem do pomieszczenia ofiary (tak też Sąd Apelacyjny w wyrokach spod KZS nr 11/92, poz. 5 i nr 3–9/92, poz. 65). Działanie z włamaniem zwiększa społeczne niebezpieczeństwo rozboju, jak zawsze, gdy jednym czynem narusza się więcej dóbr prawnych, uzasadnia więc surowszy wymiar kary.
- ⇒ Jest włamaniem otwarcie drzwi dopasowanym lub skradzionym kluczem (B. Michalski, w: A. Wąsek, *Kodeks karny. Część ogólna*, wyd. Beck, s. 799). Nie jest nim natomiast otwarcie drzwi kluczem umieszczonym w zamku, ponieważ z umieszczenia go tam nie wynika wola właściciela lub posiadacza, aby zabezpieczyć przedmiot przed kradzieżą.
- ⇒ Postanowienie SN z dnia 29.10.2012 r., I KZP 11/12, „Gazeta Prawna” 2012, nr 220, s. 12. Użycie skanera, który pozwolił ominąć alarm samochodowy i zabrać rzecz z wnętrza auta, może być zakwalifikowane jako kradzież z włamaniem.

3. Artykuł 280 kk – rozbój

Art. 280.

- § 1. Kto kradnie, używając przemocy wobec osoby lub grożąc natychmiastowym jej użyciem albo doprowadzając człowieka do stanu nieprzytomności lub bezbronności, podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.
- § 2. Jeżeli sprawca rozboju posługuje się bronią palną, nożem lub innym podobnie niebezpiecznym przedmiotem lub środkiem obezwładniającym albo działa w inny sposób bezpośrednio zagrażający życiu lub wspólnie z inną osobą, która posługuje się taką bronią, przedmiotem, środkiem lub sposobem, podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3.

- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 31.01.2013 r., II AKa 404/12, LEX nr 1289608.
1. Posłużenie się niebezpiecznym przedmiotem, jakim jest nóż nie może ograniczać się tylko do jego posiadania, jeżeli nie towarzyszy temu co najmniej jego okazanie, zmierzające do oddziaływania na pokrzywdzonego w celu wzbudzenia u niego określonego stanu związanego ze świadomością, iż sprawca takim przedmiotem dysponuje i może go użyć w tych konkretnych okolicznościach.
  2. Pokrzywdzony może być przedmiotem zamachu przestępstwa z art. 245 kk.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 23.01.2013 r., II AKa 3/13, LEX nr 1267424. Każda forma demonstrowania noża czy innego niebezpiecznego narzędzia (przystawienie lub groźby natychmiastowego zastosowania go) w celu dokonania zaboru mienia, zmierzające do spotęgowania gwałtu (względnie jego groźby) dla wywołania większej obawy i poczucia zagrożenia może być posługiwaniem się niebezpiecznym narzędziem.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 19.12.2012 r., II AKa 273/12, LEX nr 1264425. Użyciem przemocy w rozumieniu art. 280 § 2 kk jest oddziaływanie fizyczne, nawet niewielkiej siły, odpowiadającej naruszeniu nietykalności cielesnej, bezpośrednio na ciało człowieka.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 22.11.2012 r., II AKa 274/12, LEX nr 1254339.
1. Śrubokręt może być uznawany za przedmiot niebezpieczny, w rozumieniu art. 280 § 2 kk.
  2. Przy dokonywaniu oceny „niebezpieczności” przedmiotu z punktu widzenia kwalifikacji prawnej z art. 280 § 2 kk, istotne znaczenie mają takie cechy przedmiotu, które sprawiają, że wykorzystanie zwykłych funkcji lub działania przedmiotu przeciwko człowiekowi spowoduje powstanie realnego zagrożenia o równowartości odpowiadającej użyciu broni palnej lub noża, których niebezpieczeństwo wynika przede wszystkim z ich charakterystycznych właściwości, stwarzających potencjalną możliwość spowodowania przy wykorzystaniu poważnego uszczerbku na zdrowiu lub śmierci człowieka. Stąd też określenie „niebezpieczny przedmiot” wyprowadza się wyłącznie z właściwości samego przedmiotu, nie zaś ze sposobu jego użycia.
  3. Przepis art. 280 § 1 kk nie pozostaje w kumulatywnym zbiegu z przepisem art. 158 § 1 kk. Narażenie na niebezpieczeństwo mieści się bowiem w zakresie ochrony przewi-

dzianej przez art. 280 § 1 kk, co przesądza, że przepis art. 280 § 1 kk ma charakter *lex specialis* w stosunku do przepisu art. 158 § 1 kk.

- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 31.10.2012 r., II AKa 314/12, LEX nr 1236416.
Zarówno młotek, jak i siekiera, są przedmiotami, których wykorzystanie zwykłych funkcji lub działania przeciwko człowiekowi spowoduje powstanie realnego zagrożenia o równowartości odpowiadającej użyciu broni palnej lub noża.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 1.03.2013 r., II AKa 518/12, LEX nr 1292659.
Odstąpienie od usiłowania dokonania rozboju jedynie z tego powodu, iż brak było po stronie sprawców możliwości materialnego zaspokojenia, w takim stopniu jak to planowali, z racji uzyskania informacji o niedysponowaniu przez pokrzywdzonego taką ilością pieniędzy, jak to wcześniej przewidywano, nie może być uznane za dobrowolne w rozumieniu art. 15 § 1 kk. Decydujący bowiem o odstąpieniu od usiłowania jest czynnik zewnętrzny, nie zaś wewnętrzne procesy myślowe i decyzyjne sprawców.
- ⇒ Wyrok SN z dnia 5.02.2013 r., II KK 101/12, „Prokuratura i Prawo” 2013, nr 5, s. 7.
Zrealizowanie znamion rozboju polega na dokonaniu kradzieży przy użyciu przemocy, groźby jej natychmiastowego użycia, albo doprowadzeniu człowieka do stanu nieprzytomności lub bezbronności.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 29.10.2012 r., II AKa 299/12, LEX nr 1238302.
O kwalifikacji z art. 280 § 2 kk przesądza sam fakt posługiwania się niebezpiecznym przedmiotem.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 21.03.2012 r., II AKa 60/12, LEX nr 1143439.
1. Przepis art. 280 § 2 kk mówi o bezpośrednim zagrożeniu życia, a nie o jego utracie. Dojdzie do naruszenia tego przepisu nie wtedy dopiero, gdy pokrzywdzony życie utraci, lecz wówczas już, gdy tylko jego życie będzie na skutek sposobu działania sprawcy bezpośrednio zagrożone.
  2. obrońca mający wykonać czynności w sprawie poza siedzibą swej kancelarii lub miejsca zamieszkania, może wystąpić do prezesa sądu, przed którym czynność ma być wykonana, o wyznaczenie obrońcy spośród adwokatów miejscowych (art. 84 § 2 k.p.k.). Jeśli więc mający taką możliwość obrońca z takim wnioskiem nie wystąpił i podjął decyzję o swym osobistym udziale w rozprawie odwoławczej, tym samym zdecydował także i o tym, że to on z przyznanego mu wynagrodzenia za uczestnictwo w rozprawie odwoławczej pokryje koszty dojazdu na tę rozprawę. Wydatek taki wynika z woli obrońcy i nie może być traktowany, jako dodatkowy, niezbędny wydatek Skarbu Państwa za obronę oskarżonego.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 5.04.2012 r., II AKa 80/12, LEX nr 1143444.
Stan bezbronności może być wynikiem konkretnego układu okoliczności faktycznych, np. posiadanie przez sprawcę niebezpiecznego narzędzia sprawia, że ofiara pozbawiona jest fizycznych i psychicznych możliwości przeciwdziałania zaborowi rzeczy lub też, że możliwość takiego przeciwdziałania jest znacznie ograniczona. Okazanie niebezpiecznego na-

rzędzia może być więc uznane za doprowadzenie do stanu bezbronności, jeżeli wywołało to u pokrzywdzonego odczucie tak wielkiego zagrożenia, że zaniechał wszelkiego oporu, poddając się całkowicie woli sprawcy.

- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 5.06.2012 r., II AKa 157/12, LEX nr 1171341.
Zademonstrowanie noża i chęć przecięcia nożem paska torebki, aby ją zabrać, wypełnia czynność czasownikową posługiwania się tym narzędziem.
- ⇒ Wyrok SN z dnia 21.06.2012 r., III KK 148/12, OSNKW 2012/11/117.
Doprowadzenie człowieka do stanu nieprzytomności lub bezbronności w rozumieniu art. 280 § 1 kk to zachowania, które nie polegają na użyciu przemocy wobec osoby; spowodowanie stanu bezbronności polega na tym, że pokrzywdzony, mający do tej pory możliwość obrony lub ucieczki, zostaje ich pozbawiony.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 19.07.2012 r., II AKa 256/12, LEX nr 1217689.
Każda substancja chemiczna mająca potencjalne właściwości do przełamania oporu pokrzywdzonego dla zaboru jego mienia pozwala na zaliczenie jej do środków obezwładniających w rozumieniu art. 280 § 2 kk.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 8.08.2012 r., II AKa 211/12, LEX nr 1216438.
  1. Przedmiotem podobnie niebezpiecznym do noża w rozumieniu art. 280 § 2 kk może być śrubokręt.
  2. Groźba może być wyrażona za pomocą wszystkich środków mogących przekazać do świadomości odbiorcy jej treść. Zapowiedź popełnienia przestępstwa może więc być dokonana ustnie, na piśmie, ale także za pomocą gestu, czy też innego zachowania (np. wyjęcia niebezpiecznego narzędzia).
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 30.08.2012 r., II AKa 297/12, LEX nr 1285167.
Na gruncie przepisu art. 280 § 2 kk posługiwanie się bronią palną ma szerszy zakres niż pojęcie jej użycia i obejmuje wszelkie manipulowanie, okazywanie i demonstrowanie jej w celu wywołania obawy jej użycia i poczucia zagrożenia.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 11.09.2012 r., III K 289/11, LEX nr 1237534.
Sam fakt posiadania niebezpiecznego przedmiotu jest zupełnie wystarczający dla przypisania popełnienia przestępstwa rozboju z udziałem niebezpiecznego narzędzia, o ile tylko pokrzywdzony przedmiot ten widzi, a także ma świadomość możliwości jego potencjalnego użycia przez sprawcę. Wystarczy, że sprawca posłuży się owym przedmiotem na początku zdarzenia i nie musi go trzymać w zasięgu wzroku pokrzywdzonego przez cały przebieg.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 12.09.2012 r., II AKa 275/12, LEX nr 1236121.
  1. Dla przypisania sprawcy popełnienia przez niego przestępstwa z art. 158 § 1 kk wymagane jest ustalenie jego udziału w pobiciu o niebezpiecznym charakterze, powodującym stan realnego, bezpośredniego zagrożenia wystąpienia skutków wymienionych w tym przepisie.
  2. Określenie „niebezpieczny przedmiot” w rozumieniu art. 280 § 2 kk wyprowadza się wyłącznie z właściwości samego przedmiotu, nie zaś ze sposobu jego użycia.

- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 13.09.2012 r., III K 323/10, LEX nr 1237535. W świetle znamion przestępstwa rozboju z art. 280 § 2 kk za przestępstwo to odpowiada nie tylko osoba posługująca się nożem, ale i sprawca działający z inną osobą, która posługuje się takim nożem. Taki sprawca współdziałający, aby poniósł odpowiedzialność za rozbój kwalifikowany, musi mieć świadomość, że współdziała z osobą, która posługuje się nożem, czyli chce współdziałać z taką osobą posługującą się nożem w czasie popełnienia rozboju lub na takie działanie się godzić.

- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 8.10.2012 r., II AKa 278/12, LEX nr 1238293. Właściwości niebezpiecznego przedmiotu ocenić należy na podstawie jego wielkości, wymiarów, masy, tnących powierzchni.

- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 4.10.2012 r., II AKa 345/12, LEX nr 1285291. Dla przyjęcia współsprawstwa z art. 280 § 2 kk tego współdziałającego, który samodzielnie nie posługiwał się niebezpiecznym przedmiotem, wystarczy, aby miał on świadomość, że współdziała z osobą, która takim przedmiotem się posługuje i aby na to się godził, tzn. akceptował taki stan. Dla bytu przestępstwa z art. 280 § 2 kk nie jest także konieczne, aby sprawcy, działając wspólnie, uzgodnili uprzednio, że rozboju dokonają z użyciem niebezpiecznego narzędzia.

- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 11.10.2012 r., II AKa 313/12, LEX nr 1285286. Stan bezbronności nie może być konsekwencją użytej uprzednio przemocy, winien zaś polegać na wytworzeniu stanu niezdolności przeciwstawienia się napastnikowi np. poprzez użycie środków farmakologicznych czy fizykochemicznych lub też wyłączenia swobody ruchów nie połączonego z użyciem przemocy.

- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 2.02.2012 r., II AKa 401/11, LEX nr 1112417. Posługiwanie się bronią palną należące do znamion przestępstwa z art. 280 § 2 kk jest pojęciem szerszym jak używanie broni palnej. Posługiwanie się obejmuje wszelkie manipulowanie, w tym okazywanie. Każda forma demonstrowania broni palnej dla wyrażenia obawy i poczucia zagrożenia jest formą posługiwania się w rozumieniu art. 280 § 2 kk.

- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 20.10.2011 r., II AKa 315/11, LEX nr 1086399. Ocena, czy miotacz gazu obezwładniającego jest „innym podobnie niebezpiecznym przedmiotem” w rozumieniu art. 280 § 2 kk wymaga przede wszystkim ustalenia, że znajdujący się w jego zasobniku gaz (środek obezwładniający) może być niebezpieczny dla życia człowieka. Miotacz gazu obezwładniającego z wyczerpanym zasobnikiem, wykluczającym jego użycie, nie jest „innym podobnie niebezpiecznym przedmiotem” w rozumieniu przepisu art. 280 § 2 kk. Takim przedmiotem nie jest również miotacz gazu obezwładniającego zawierający gaz pieprzowy.

- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 3.07.2003 r., II AKa 210/03, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2003, nr 11, s. 45. Skoro oskarżeni jednym działaniem zwróconym przeciw wszystkim pokrzywdzonym, a będącym przy tym pierwszą fazą działań wypełniających istotę przestępstwa rozboju, sterroryzowali wszystkich pokrzywdzonych, to mimo iż następnie działania prowadzące do zaboru mienia realizowali kolejno, popełnili oni jedno przestępstwo rozboju na szkodę kilku osób.

- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 12.06.2003 r., II AKa 123/03, „Prokuratura i Prawo” 2004, nr 6, s. 11.
Przestępstwo rozboju jest przestępstwem, które może być popełnione jedynie w formie działania; nie może być uznany za sprawcę przestępstwa rozboju ten, kto nie przeciwstawia się działaniu sprawcy realizującego znamiona rozboju i którego zachowanie nie dopełnia działania innego sprawcy w stopniu, który wynikał z porozumienia w realizacji wspólnie tego przestępstwa.
- ⇒ Postanowienie SN z dnia 29.05.2003 r., I KZP 13/03, OSNKW 2003/7–8/69.
Przy dokonywaniu oceny „niebezpieczności” przedmiotu z punktu widzenia kwalifikacji prawnej z art. 223 kk (także art. 280 § 2 kk), istotne znaczenie będą miały takie cechy (właściwości) przedmiotu, które sprawią, że wykorzystanie zwykłych funkcji lub działania przedmiotu przeciwko człowiekowi spowoduje powstanie realnego zagrożenia o równowartości odpowiadającej użyciu broni palnej lub noża.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 24.04.2003 r., II AKa 81/03, OSA 2003/11/109.
W przepisie art. 280 § 2 kk nie chodzi (...) o podobieństwo przedmiotu do noża lub broni palnej, a o podobieństwo niebezpieczeństwa wynikającego z właściwości ich danego przedmiotu tkwiącego w nim samym, w przypadku użycia go przeciwko innemu człowiekowi, do niebezpieczeństwa, jakie cechuje nóż czy broń palną. W tym sensie metalowy łom, którym w świetle zaaprobowanych ustaleń faktycznych sądu I instancji, posłużył się oskarżony, przez swoje właściwości statyczne, w sposób szczególny nadaje się do zadawania uderzeń, z czym zazwyczaj wiąże się niebezpieczeństwo dla zdrowia lub życia i dlatego jest przedmiotem podobnie niebezpiecznym jak broń palna i nóż.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 14.06.2011 r., II AKa 41/11, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2011, nr 11, s. 65.
Oznacza to, że stan nieprzytomności, w jakim znalazła się ofiara po zastosowaniu przemocy, nie stanowi stanu nieprzytomności jako znamienia rozboju określonego w art. 280 § 1 kk, albowiem zastosowanie przemocy wobec osoby stanowi w tym przypadku środek (sposób) zawładnięcia przez sprawcę rzeczą, co przesądza, że właśnie ten element decyduje o wypełnieniu znamienia rozboju w zakresie sposobów oddziaływania na osobę.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 14.06.2011 r., II AKa 199/11, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2011, nr 9, s. 131.
Każda broń palna, w tym broń alarmowa, zdolna do rażenia, jest niebezpieczna dla życia lub zdrowia. Broń alarmowa, by mogła być uznana za broń palną, oprócz wywołania efektu akustycznego, musi nadto charakteryzować się zdolnością rażenia celu na odległość nie większą niż 1 metr. Nieistotne dla tej oceny jest to, czy sprawca przykładał broń do skroni, czy celował z odległości kilkunastu centymetrów, czy z odległości większej, w tym powyżej 1 metra. To konkretne cechy danego urządzenia, a nie sposób czy okoliczności jego użycia, decydują o tym, czy stanowi ono broń palną w rozumieniu cyt. ustawy o broni palnej i amunicji.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 14.06.2011 r., II AKa 199/11, LEX nr 1001365.
Z punktu widzenia znamion art. 280 § 2 kk nieistotne jest, czy w chwili czynu sprawca jest zdecydowany na użycie broni, gdyż wystarczy, że sprawca się nią posługuje. Posłużenie się bronią palną w rozumieniu art. 280 § 2 kk nie musi polegać na oddaniu strzału lub usiłowa-

niu oddania strzału. Wystarcza, że sprawca posiada broń palną i manipulując nią, sprawia wrażenie, że może być użyta zgodnie z jej przeznaczeniem.

- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 28.11.2002 r., II AKa 420/02, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2003, nr 4, s. 60.
Dla bytu przestępstwa z art. 280 kk konieczne jest doprowadzenie pokrzywdzonego do „stanu bezbronności” w innym niż potoczne znaczeniu. Chodzi tu o użycie przez sprawcę takich środków, które nie będąc aktem bezpośrednim przemocy fizycznej lub psychicznej, wpływają na zachowanie człowieka, pozbawiając go możliwości przeciwdziałania zabrowi rzeczy, przykładowo możliwości wykonywania ruchów. Zatem bezbronność ofiar po zastosowaniu przemocy i będąca wynikiem zastosowanej przemocy nie jest bezbronnością w rozumieniu art. 280 kk, bowiem przy zastosowaniu przemocy właśnie przemoc na osobie jest środkiem do celu, jakim jest zabór mienia.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 3.10.2002 r., II AKa 281/02, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2003, nr 2, s. 42.
1. Nieustalonego bliżej kołka drewnianego nie sposób uznać za niebezpieczny przedmiot rozboju zrównany pod względem cech niebezpieczeństwa z bronią palną lub nożem.
  2. Użyty w art. 280 § 2 kk zwrot „inny sposób działania bezpośrednio zagrażający życiu” oznacza przede wszystkim wypadki, które nie polegają na posługiwaniu się bronią palną, nożem lub innym podobnie niebezpiecznym przedmiotem są użyciem przez sprawcę przemocy o szczególnej intensywności i o takim natężeniu, że stanowią dla pokrzywdzonego bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia. Zatem dla przyjęcia kwalifikacji czynu z art. 280 § 2 kk nie wystarczy ustalenie, że działanie sprawcy stworzyło bezpośrednie niebezpieczeństwo dla zdrowia pokrzywdzonego. Jest to bowiem znamię ustawowe rozboju stypizowanego w art. 280 § 1 kk, jako że oczywistym jest, że każde użycie przemocy takie bezpośrednio niebezpieczeństwo dla zdrowia pokrzywdzonego stwarza. Nie wystarczy więc taki sposób działania sprawcy, który może spowodować, a nawet powoduje bardzo poważne uszkodzenie ciała, lecz o takie działanie, którego skutkiem jest zazwyczaj śmierć człowieka. Uderzenie silne, nawet w głowę, a zatem newralgiczną część ciała ludzkiego, powodujące jedynie obrażenia ciała w postaci stłuczenia głowy, wywołujące naruszenie czynności narządu ciała na okres powyżej 7 dni, żadną miarą nie może być uznane za taki sposób działania, który bezpośrednio zagrażałby życiu pokrzywdzonego.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 4.04.2002 r., II AKa 19/02, „Prokuratura i Prawo” 2003, nr 2, s. 25.
Ręczne miotacze gazu, którymi posłużyli się sprawcy nie są „innym podobnie niebezpiecznym przedmiotem lub środkiem obezwładniającym” w stosunku do broni lub noża. Nie mają bowiem takich właściwości przedmiotowych, jak broń palna lub nóż.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 14.02.2002 r., II AKa 548/01, OSAG 2002/1/1.
Paralizator jest „środkiem obezwładniającym” w rozumieniu art. 280 § 2 kk.
- ⇒ „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2001, nr 12, s. 29.
W sprawie o napad rabunkowy na dom (mieszkanie) zbędne jest używać kwalifikacji art. 193 kk, bowiem naruszenie miru domowego stanowi czyn współukarany uprzedni w stosunku do zbrodni rozboju,
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 20.09.2001 r., II AKa 173/01, OSA 2002/5/36.
Metalowa rurka jest niebezpiecznym przedmiotem w rozumieniu art. 280 § 2 kk.

- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 29.12.2000 r., II AKa 444/00, OSA 2001/6/35.
Posłużenie się przez sprawcę rozboju środkiem obezwładniającym, skutkuje odpowiedzialnością za kwalifikowany typ tego przestępstwa, bez potrzeby wykazywania, że środek ten jest tak niebezpieczny w użyciu, jak broń palna lub nóż.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 16.11.2000 r., II AKa 133/00, OSA 2001/7–8/41.
Dla przyjęcia kwalifikacji z art. 280 § 2 kk konieczne jest wykazanie, iż działanie sprawcy, który nie posługuje się bronią palną, nożem lub podobnie niebezpiecznym przedmiotem, stwarza konkretne, bezpośrednie zagrożenie dla życia napadniętego.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 26.04.2000 r., II AKa 53/00, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2000, nr 5, s. 40.
Pistolet i rewolwer są różnymi rodzajami krótkiej broni palnej, które należy odróżniać.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 26.01.2000 r., II AKa 250/99, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2000, nr 3, s. 33.
Śrubokręt nie jest przedmiotem niebezpiecznym w rozumieniu art. 280 § 2 kk, albowiem dopiero użycie go w sposób szczególny, niezgodny z jego przeznaczeniem, może powodować zagrożenie życia ofiary rozboju, czym zawsze ryzykuje sprawca posługujący się bronią palną, nożem czy innym podobnie niebezpiecznym przedmiotem.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 20.01.2000 r., II AKa 340/99, „Prokuratura i Prawo” 2000, nr 9, s. 20.
Pałka typu „Tonfa” ma długość 59 cm, wykonana jest z twardego, nieelastycznego materiału i służy policjantom i pracownikom ochrony do obrony i rozpraszania napastników. Cechami swymi jest zbliżona do kija baseballowego, który przez sądy apelacyjne powszechnie jest uznawany za „inny niebezpieczny przedmiot”. Takie więc właściwości tej pałki sprawiają, że jej wykorzystanie zagraża bezpośrednim niebezpieczeństwem dla życia lub zdrowia ofiary.
- ⇒ Postanowienie SN z dnia 16.03.1999 r., I KZP 32/98, OSNKW 1999/7–8/47.
„Gwałt” jest szczególną formą „przemocy”, przy czym niektóre przypadki przemocy mogą polegać na użyciu gwałtu na osobie.
- ⇒ Wyrok SN z dnia 9.12.2002 r., II KKN 373/00, LEX nr 56921.
Posłużenie się bronią palną w rozumieniu art. 280 § 2 kk nie musi polegać na oddaniu strzału lub usiłowaniu oddania strzału, bowiem do wyczerpania znamion tego przestępstwa broń w ogóle nie musi być nabita. Wystarczy, że sprawca posiada broń i manipulując nią, sprawia wrażenie, że może być użyta, zgodnie z jej przeznaczeniem.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 30.01.2003 r., II AKa 513/02, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2003, nr 4, s. 61.
Co prawda oskarżony nie dotknął bezpośrednio ciała pokrzywdzonej, jednak jego zachowanie, a więc ciągnięcie ze znaczną siłą za pasek torebki, co spowodowało okręcenie tego paska na lewej ręce pokrzywdzonej i wykręcenie tej ręki oraz ból, a co dopiero doprowadziło do wypuszczenia paska z ręki przez pokrzywdzoną i kradzież torebki, niewątpliwie należy uznać za „użycie przemocy wobec osoby” w rozumieniu art. 280 § 1 kk.

- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 15.02.2012 r., II AKa 7/12, LEX nr 1120044.
1. Przepis art. 280 § 2 kk nie precyzuje bliżej, w jaki sposób sprawca ma posługiwać się niebezpiecznym narzędziem. Pozwala więc na szeroką interpretację znamienia „posługiwania się” niebezpiecznym narzędziem, jako środkiem, którego groźba użycia ze względu na jego przedmiotowe właściwości lub sposób użycia pozbawia pokrzywdzonego możliwości przeciwdziałania zaborowi jego rzeczy ze strony sprawcy.
  2. Załączony do akt zapis z monitoringu, który nie został wykonany przez organ procesowy, nie jest dowodem o jakim mowa w art. 192a kpk, należy zatem pozostawić go w aktach sprawy.
- ⇒ M. Budyn, *Glosa do wyroku sądu apelacyjnego z dnia 9 grudnia 2002 r.*, II AKa 306/02, „Wydawnictwo Polskie Prawo” 2004, nr 3, s. 146.
- Teza 4. Pies w określonych sytuacjach może być traktowany jako środek obezwładniający. [...] Naszym zdaniem, jako środek obezwładniający winien być traktowany konkretny pies, niezależnie od tego, jakiej jest rasy, jeżeli został ułożony tak, by posiadał umiejętność obezwładniania ludzi. Układane w ten sposób są psy charakteryzujące się z reguły dużą wielkością i siłą, a nabyte umiejętności sprawiają, iż w warunkach zagrożenia życia lub zdrowia właściciela, ewentualnie na jego polecenie, może stać się on agresywny. Potencjalnie psy takie są więc niebezpieczne. Można by je zatem uznać za „przedmiot podobnie niebezpieczny”, jednakże z uwagi na posiadane przez nie umiejętności bardziej adekwatne jest określenie ich mianem środków obezwładniających. Przeznaczone są bowiem do obezwładniania.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 22.11.2005 r., II AKa 168/05, OSAB 2005/4/38.
1. Określone znamieniem czasownikowym „posługiwanie się” wskazanymi w przepisie art. 280 § 2 kk, przedmiotami, może polegać nie tylko na ich użyciu (a zatem np. jeżeli chodzi o broń palną poprzez oddanie strzału, czy w wypadku noża poprzez zadanie ciosu), ale również m.in. na zademonstrowaniu ich posiadania, np. poprzez trzymanie ich w rękach.
  2. Zachowanie się oskarżonych, opisane w zaskarżonym wyroku jako dwa odrębne przestępstwa, tj. rozbój i kradzież z włamaniem było w istocie, kwalifikowanym w art. 280 kk, zamachem na ten sam rodzaj atakowanego dobra prawnego, przy stałym sposobie przestępnego oddziaływania na wolę pokrzywdzonego, polegającym na użyciu przemocy lub groźbach jej użycia, zakończonym z chwilą zaboru mienia.
- ⇒ Wyrok SN z dnia 15 sierpnia 1986 r., I KR 212/85, OSNKW 1986, nr 11–12, poz. 97.
- Włamanie polega na przełamaniu zabezpieczeń chroniących przedmiot czynności wykonawczej przed kradzieżą. Najczęściej sprowadza się ono do ich fizycznego przełamania, jednak włamaniem jest również przełamanie zabezpieczeń cyfrowych.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 5.08.2004 r., II AKa 220/04, OSA 2005/2/8.
- Przepis art. 280 kk jest normatywnie powiązany, jako kwalifikowana postać, z każdą formą kradzieży, a zatem odnosi się do wszystkich typów przestępstwa kradzieży opisanych w art. 278 kk. To prowadzi do oczywistego wniosku, że znamiona rabunku wyczerpuje tak czyn polegający na zaborze w celu przywłaszczenia rzeczy, przy użyciu przemocy wobec osoby lub groźby natychmiastowego jej użycia albo doprowadzeniu człowieka do stanu nieprzytomności lub bezbronności, jak i dokonany w taki sam sposób zabór karty uprawniającej do podjęcia pieniędzy z automatu bankowego.

4. Artykuł 281 kk – kradzież rozbójnicza

Art. 281. Kto, w celu utrzymania się w posiadaniu zabranej rzeczy, bezpośrednio po dokonaniu kradzieży, używa przemocy wobec osoby lub grozi natychmiastowym jej użyciem albo doprowadza człowieka do stanu nieprzytomności lub bezbronności, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 8.02.2001 r., II AKa 18/01, OSA 2002/4/32. Wprawdzie skreślenie typu kradzieży szczególnie zuchwałej oraz wprowadzenie do ustawy typu uprzywilejowanego rozboju w postaci przypadku mniejszej wagi (art. 283 kk) stwarza podstawy do szerokiej, zgodnej z zasadami wykładni językowej, interpretacji znamienia „używa przemocy wobec osoby” pozwalającej przyjąć, że już naruszenie nietykalności cielesnej może być uznane za użycie przemocy wobec osoby, ale musi to być naruszenie nietykalności cielesnej nie tylko odpowiednio ukierunkowane i stanowiące sposób objęcia przez sprawcę władztwa nad rzeczą, ale także mające pewien większy od minimalnego, stopień intensywności i dolegliwości wobec oskarżonego. O ile więc zachowanie polegające na stosowaniu przemocy w postaci szarpania, uderzania, kopania, które w poprzednim stanie prawnym zostało przez Sąd Najwyższy ocenione jako niewyczerpujące pojęcia „gwałtu na osobie” należy traktować jako „użycie przemocy” w rozumieniu art. 280 § 1 kk, to zachowanie sprawcy polegające na odgięciu zaciśniętych palców pokrzywdzonej i zabraniu pierścionka, za takie uznane być nie może.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 29.08.2000 r., II AKa 121/00, OSA 2001/5/30. Działanie wspólnie i w porozumieniu w rozumieniu art. 281 kk nie ogranicza się (...) do takich sytuacji, gdy wszelkie elementy i przebieg podjętego działania wynikają z uprzedniego uzgodnienia między współdziałającymi, lecz mieści w sobie również takie działania, których podjęcie dyktuje czy wymusza dynamiczny rozwój wydarzeń, o ile postawa współdziałającego nie dostarczy podstaw do przyjęcia, iż nie akceptuje on działań niezgodniomych, wykraczających poza zakres wstępnego porozumienia. Jedynie wówczas możliwe jest uznanie, iż sprawca ten ponosi odpowiedzialność w granicach swego pierwotnego zamiaru, z wyłączeniem czynności stanowiących nieakceptowany eksces współdziałającego.
- ⇒ Glosa do uchwały SN z dnia 21 października 2003 r., I KZP 33/03. Teza 5. Kradzież z włamaniem, kradzież rozbójnicza, rozbój, wymuszenie rozbójnicze, których przedmiotem wykonawczym jest karta uprawniająca do podjęcia pieniędzy z automatu bankowego, wyczerpuje znamiona przestępstw odpowiednio z art. 279, 280, 281 i 282 kk, a ewentualnie, zależnie od okoliczności, także w związku z art. 283 kk.
- ⇒ P. Palka, *Glosa do wyroku sądu apelacyjnego z dnia 8 lutego 2001 r.*, II AKa 18/01, „Prokuratura i Prawo” 2003, nr 3, s. 112–117. Teza 1. Kradzież rozbójniczą można popełnić we współsprawstwie jedynie wtedy, gdy każdy ze współdziałających swoim zachowaniem urzeczywistnia wszystkie jej ustawowe znamiona (tzw. wielosprawstwo) w oparciu o kryteria teorii formalno-obiektywnej. Tam

---

bowiem, gdzie istnieje wymóg własnoręcznego popełnienia czynu zabronionego, nie może być mowy o współsprawstwie, jeśli czyn jednego ze współdziałających pozostaje z czynem drugiego jedynie w mniej lub bardziej „dopełniającym” związku, bez względu zresztą, z dystansu jakich koncepcji współsprawstwa ów związek przychodzi postrzegać. [...] W zależności od przyjętego stanowiska konsekwencje zachowania „spóźnionego” współsprawcy należy rozpatrywać przez pryzmat tego, co rzeczywiście było jego udziałem od momentu przystąpienia do realizacji znamion lub też – z uwagi na to, iż powyższe zdaje się nie oddawać materialnej zawartości dokonanego przez niego czynu – w ramach pomocnictwa do przestępstwa kradzieży rozbójniczej.

- ⇒ P. Palka, *Przestępstwo czy wykroczenie paserstwa – rozważania wokół przedmiotu czynności wykonawczej*, „Prokuratura i Prawo” 2005, nr 7–8, s. 151–162.
Teza 1. Można w zasadzie przyjąć za utrwalone stanowisko traktujące określenie „po dokonaniu kradzieży”, zawarte w opisie czynu zabronionego art. 281 kk, jako odnoszące się do wszystkich odmian (typów) zaboru mienia w celu przywłaszczenia. Przestępstwo rozboju nie jest w tej mierze wyjątkiem.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 8.08.2012 r., II AKa 212/12, LEX nr 1216439.
Aby można skutecznie przypisać oskarżonemu czyn zabroniony z art. 281 kk, koniecznym jest ustalenie, iż doszło do wypełnienia znamion kradzieży.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 4.10.2007 r., II AKa 344/07, LEX nr 370401.
1. Nie ma zastosowania przepis penalizujący kradzież rozbójniczą w sytuacji, gdy sprawca używa gwałtu na osobie albo grozi jego natychmiastowym użyciem, aby utrzymać się w posiadaniu mienia bezpośrednio po jego uzyskaniu w wyniku dokonanego rozboju.
  2. O tym, czy rzeczywiście zachodzi wypadek mniejszej wagi rozboju, decyduje ocena wszystkich znamion przedmiotowych i podmiotowych danego czynu, a ściślej ostateczny bilans z oceny znamion czynu. Wśród znamion strony przedmiotowej istotne znaczenie mają w szczególności: rodzaj dobra, w które godzi przestępstwo, zachowanie się i sposób działania sprawcy, użyte środki, charakter i rozmiar szkody wyrządzonej lub grożącej dobru prawnemu, czas, miejsce i inne okoliczności popełnienia czynu oraz odczucie szkody przez pokrzywdzonego. Natomiast wśród elementów strony podmiotowej istotne są: stopień zawinienia oraz motywacja i cel działania sprawcy.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 4.10.2007 r., II AKa 344/07, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2008, nr 2, s. 74.
Oskarżony używając przemocy fizycznej wobec pokrzywdzonego poprzez przytrzymanie za odzież na klatce piersiowej i popchnięcie na ścianę, zabrał należące do niego rzeczy. Rozbój zakończył się z chwilą zabrania pokrzywdzonemu mienia. Późniejsze posłużenie się nożem miało na celu zastraszenie pokrzywdzonego i utrzymanie w posiadaniu skradzionych rzeczy. W tej sytuacji kradzież rozbójnicza jest zachowaniem, które nie podlega odrębnemu karaniu. W takich warunkach mamy do czynienia ze współukaranym czynem następczym i zachodzi pomijalny, czyli pozorny zbieg przestępstw.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 22.07.2004 r., II AKa 219/04, LEX nr 150741.
Ustalony przez sąd meriti stan faktyczny nie uprawnia do zakwalifikowania zachowania oskarżonego jako kradzieży rozbójniczej z art. 281 kk. Nie można przecież i uznać, że posłużenie się przez sprawców kijem bejsbolowym nastąpiło bezpośrednio po dokonaniu

kradzieży samochodu, niewątpliwie bowiem miało to miejsce w trakcie jej trwania. Wszak do zaistnienia kradzieży dokonanej nie wystarczy samo pozbawienie władztwa nad rzeczą osoby dotychczas nią władającej, gdyż konieczne jest jeszcze skuteczne przejęcie nad nią władztwa przez sprawcę. W przypadku kradzieży samochodu o dokonaniu nie można mówić już w momencie, w którym sprawca dostał się do wnętrza pojazdu, usiadł za kierownicą i przystąpił do przestępczych działań, które mają mu umożliwić jego uruchomienie, bo jest to cały czas zachowanie, które jedynie bezpośrednio zmierza do dokonania, ale nim jeszcze nie jest.

5. Artykuł 282 kk – wymuszenie rozbójnicze

Art. 282. Kto, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, przemocą, groźbą zamachu na życie lub zdrowie albo gwałtownego zamachu na mienie, doprowadza inną osobę do rozporządzenia mieniem własnym lub cudzym albo do zaprzestania działalności gospodarczej, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 21.12.2012 r., II AKa 376/12, LEX nr 1289602.

Możliwy jest kumulatywny zbieg przepisów art. 280 kk i art. 282 kk, jak również zbieg form stadialnych tych przestępstw.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 21.03.2012 r., II AKa 25/12, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2012, nr 4, s. 31.

Wymuszenie rozbójnicze ma charakter kierunkowy i musi być dokonane umyślnie z celem osiągnięcia w przyszłości korzyści majątkowej, a drogą prowadzącą do jego realizacji musi być przemoc lub groźba zamachu na życie lub zdrowie (albo gwałtownego zamachu na mienie). Bez objęcia przez sprawcę świadomości i zamiarem wszystkich form czynności sprawczych znamion występkę z art. 282 kk nie są kompletne.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 16.02.2012 r., II AKa 22/12, LEX nr 1120038.

1. Elementem, który odróżnia od siebie stany karalne opisane w art. 280 kk oraz 282 kk jest moment zawładnięcia przez sprawcę cudzym mieniem.
2. Nie ma podstaw by uznać, że skoro pokrzywdzony sam rozporządził mieniem, to oskarżony nie dopuścił się rozboju, tylko wymuszenia rozbójniczego.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 9.06.2009 r., II AKa 83/09, LEX nr 513133.

1. O ile dla ustalenia znamion strony podmiotowej czynu zabronionego w art. 280 kk kardynalne znaczenie ma okoliczność, czy sprawca miał zamiar przywłaszczenia rzeczy, to dla znamion przestępstwa z art. 282 kk jest to obojętne. Skutek przywłaszczenia objęty zamiarem bezpośrednim stanowi utrata rzeczy przez osobę uprawnioną, wobec czego szkoda powstała w majątku tej osoby ma w zamierzeniu przywłaszczającego nieodwracalny charakter. Taki cel odróżnia działanie w celu przywłaszczenia od działania w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, która może wynikać także z niekorzystnego dla interesów pokrzywdzonego wykorzystania cudzego mienia i materializować się w każdej innej formie niż przywłaszczenie.
2. Gdy działanie oskarżonego, realizujące znamiona ustawowe określone w art. 282 kk, wyczerpuje zarazem znamiona czynu zabronionego typizowanego w art. 286 § 2 kk (co w niniejszej sprawie na tle ustaleń nie budzi wątpliwości), to przepisy te pozostają w zbiegu kumulatywnym (art. 11 § 2 kk) i stanowią podstawę skazania za jedno przestępstwo.

- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 23.04.2009 r., II AKa 57/09, LEX nr 563083.
Przepis art. 294 § 1 i § 2 kk, wśród zamkniętego katalogu występów kwalifikowanych także z tego przepisu z uwagi na mienie znacznej wartości, nie wymienia występu z art. 282 kk.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 15.01.2009 r., II AKa 321/08, „Prokuratura i Prawo” 2009, nr 11–12, s. 29.
W sytuacji, gdy sprawca uprowadzenia przedstawia kilka żądań, w tym żądanie uiszczenia okupu, dostrzega się konieczność zastosowania kumulatywnej kwalifikacji prawnej. Wszak zakładając, że skoro zachowanie sprawcy przestępstwa z art. 252 § 1 kk w pełni wyczerpuje dyspozycję przepisu art. 282 kk, bowiem zwrot „określonego zachowania się” może również obejmować zapłacenie okupu, to niezależnie od tego, jakiej treści żądania zostały przedstawione oraz niezależnie od ich ilości, każde z tych żądań będzie zmuszało inną osobę do konkretnego zachowania lub zachowań. W konsekwencji w omawianym układzie o możliwości przyjęcia kumulatywnej kwalifikacji prawnej decyduje faktycznie ilość żądań wyrażonych przez sprawcę przestępstwa.
- ⇒ Wyrok SN z dnia 24.06.2008 r., III KK 511/07, LEX nr 452405.
Przypisanie sprawcy przestępstwa wymuszenia rozbójniczego możliwe jest jedynie wtedy, gdy zebrane dowody w niewątpliwy sposób wskazują na istnienie takiego zamiaru.
- ⇒ Postanowienie SN z dnia 25.05.2006 r., IV KK 403/05, OSNwSK 2006/1/1123.
1. Zasadniczym znamieniem rozróżniającym oba typy przestępstw – z art. 282 kk i 286 kk – jest świadomość pokrzywdzonego, z jaką dokonuje on rozporządzenia mieniem. W przypadku przestępstwa oszustwa, nie ma on świadomości, że dokonuje niekorzystnego dla siebie rozporządzenia. Natomiast w przypadku wymuszenia rozbójniczego, pokrzywdzony wie, że dokonuje niekorzystnego dla siebie rozporządzenia, lecz jego psychika została ukształtowana za pomocą groźby w pożądanym przez sprawcę sposób.
  2. Zachowanie sprawcy, wypełnia znamiona groźby gwałtownego zamachu na mienie zarówno wtedy, gdy sprawca grozi własnym działaniem na szkodę pokrzywdzonego, jak i wtedy, gdy groźba dotyczy mającego nastąpić w przyszłości działania innych osób.
  3. Dobrem chronionym przepisem art. 190 § 1 kk jest wolność w sensie subiektywnym, czyli poczucie wolności, wolność od obawy, strachu. Jest to przestępstwo materialne – skutkiem jest uzasadniona obawa adresata groźby, że będzie ona spełniona, zatem wystarczy, że pokrzywdzony uważa, iż niebezpieczeństwo spełnienia groźby jest realne i ma on podstawy do takiego poglądu. Niebezpieczeństwo realizacji groźby nie musi obiektywnie istnieć. Obiektywna musi być tylko groźba.
- ⇒ Wyrok SN z dnia 13.07.2005 r., IV KK 74/05, OSNwSK 2005/1/1354.
Przestępstwo określone w art. 282 kk, jako przestępstwo tzw. kierunkowe, wymaga – dla możliwości odpowiedzialności na podstawie tej normy – spełnienia warunku działania sprawcy w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, co oznacza, że działanie bez zamiaru osiągnięcia takiego celu (choćby z zamiarem bezpośrednim) nie wyczerpuje znamion tego przestępstwa.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 1.04.2004 r., II AKa 371/03, „Prokuratura i Prawo” 2005, nr 1, s. 13.
Działanie oskarżonych polegające na posłużeniu się wobec pokrzywdzonego przemocą z użyciem noża oraz groźbą pozbawienia go życia celem dokonania zaboru należących do niego pieniędzy i jednocześnie poprzez takie wobec niego zachowanie wymuszenie na nim

rozporządzenia mieniem poprzez wypłatę im kwoty 2000 dolarów USA – powinno być kwalifikowane jako czyn z art. 280 § 2 kk w zbiegu z art. 282 kk w zw. z art. 11 § 1 i 2 kk. Z treści tegoż art. 11 § 1 kk jednoznacznie bowiem wynika, że zachowanie się będące zewnętrznym przejawem jednego impulsu woli stanowi tylko jeden czyn, niezależnie od liczby naruszonych przez nie norm. O jedności lub wielości przestępstw nie decyduje liczba spowodowanych przez sprawcę skutków czy też liczba naruszonych norm prawnych, lecz liczba podjętych przez niego działań. Zgodnie bowiem z art. 11 § 1 kk jeden czyn może stanowić tylko jedno przestępstwo. Stąd też, skoro to przedmiotowe działanie oskarżonych było jednym, w znaczeniu historycznym, naturalnym czynem, toteż winno być ono właśnie w ten sposób kwalifikowane.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 23.05.2001 r., II AKa 83/01, „Prokuratura i Prawo” 2002, nr 9, s. 25.

Istota rozboju polega na tym, że sprawca stosuje przemoc lub groźbę użycia natychmiastowej przemocy wobec osoby, by niezwłocznie zawładnąć cudzym mieniem, przy czym obojętne jest, czy czyni to własnoręcznie, czy też zmusza pokrzywdzonego do natychmiastowego wydania mienia. Różnica między przestępstwem rozboju a wymuszeniem rozbójniczym polega na tym, że w przypadku przestępstwa z art. 282 kk sprawca zmusza pokrzywdzonego do rozporządzenia mieniem na przyszłość.

⇒ Wyrok SN z dnia 16.12.1999 r., IV KKN 478/99, „Prokuratura i Prawo” 2000, nr 5, s. 3.

Zachowanie oskarżonego polegające na obrabowaniu pokrzywdzonego przy użyciu noża kuchennego w żadnym razie nie może być postrzegane jako przestępstwo wymuszenia rozbójniczego (art. 282 kk). Przestępstwo to bowiem ma miejsce wówczas, gdy sprawca – za pomocą środków wskazanych w tym przepisie – zmusza pokrzywdzonego do rozporządzenia mieniem dopiero na przyszłość i wyraźnie różni się od rozboju (art. 280 § 1 i 2 kk), do istoty którego należy stosowanie przemocy bądź groźby natychmiastowego jej użycia na osobie po to, by niezwłocznie zawładnąć cudzą rzeczą, niezależnie od tego, czy sprawca rzecz tę sam zabiera, czy też zmusza pokrzywdzonego do jej wydania.

⇒ W. Cieślak, *Glosa do wyroku sądu apelacyjnego z dnia 16 czerwca 1999 r.*, AKa 89/99, „Prokuratura i Prawo” 2001, nr 2, s. 109–119.

Teza 1. W takiej sytuacji, gdy sprawca powodowany chęcią osiągnięcia korzyści majątkowej zastosował przemoc pośrednią poprzez rzecz, aby zmusić pokrzywdzonego do wydania mienia, właściwą kwalifikacją jego czynu będzie art. 282 kk (wymuszenie rozbójnicze), a nie art. 280 § 1 kk (rozbój).

Teza 2. W rozboju mamy do czynienia z aktywnym sprawcą (zabór w celu przywłaszczenia, wyrażony w typie czynu zabronionego z art. 280 § 1 kk syntetycznie słowem „kradnie”); bezpośrednim skutkiem działania sprawcy wymuszenia jest natomiast aktywne zachowanie pokrzywdzonego, jakim jest (alternatywa pierwsza) rozporządzenie mieniem, przy czym [...], takim rozporządzeniem może być także niezwłoczne wydanie mienia.

Teza 3. Wykładnia logiczna i systemowa znamienia „rozporządzenia mieniem” (użytego w treści art. 282 kk) prowadzi do wniosku, iż brak jest przeszkód do przyjęcia, że znamię to może zostać wypełnione także przez działanie pokrzywdzonego, polegające na wydaniu rzeczy, które jest niewątpliwie wyrażeniem jego woli, aczkolwiek wadliwym, bo wymuszonym pod wpływem groźby. Natomiast czasokres pomiędzy wyrażeniem przez pokrzywdzonego oświadczenia woli co do przeniesienia, czy obciążenia swego prawa na rzecz sprawcy, a wydaniem mu rzeczy i, co się z tym wiąże, owładnięciem rzeczą przez sprawcę, jest w gruncie rzeczy obojętne. Nie do przyjęcia jest więc pogląd, iż rozporządzenie mieniem w rozumieniu art. 282 kk oznacza wyłącznie rozporządzenie na przyszłość. (...)

- ⇒ W. Cieślak, *Glosa do uchwały SN z dnia 19 lutego 1997 r.*, I KZP 39/96, „Prokuratura i Prawo” 1998, nr 1, s. 110–113.
Teza 2. Pojęcie gwałtowności kojarzy się w przeciętnym odczuciu na ogół z szybkością i raptownością, trudno jednak chyba twierdzić, iż zamach, którego dokonaniem sprawca wymuszenia rozbójniczego grozi (a zatem zapowiada jego dokonanie w wypadku odmowy spełnienia żądania), był działaniem dla pokrzywdzonego niespodziewanym, nieoczekiwanym.
- Teza 3. Zwroty: „gwałtowny zamach na mienie” i „gwałtowny zamach na życie lub zdrowie” różnią się pod względem treści. Nie znaczy to, że różnica tkwi w samym pojęciu zamachu lub nawet zamachu gwałtownego. Chodzi tylko o to, że choć te same zwroty użyte w różnych miejscach tekstu prawnego powinny mieć tę samą treść (i tak samo powinny być interpretowane), to ich połączenia z różnymi dodatkowymi zwrotami (np. w jednym wypadku zdrowie, w drugim mienie), muszą uzyskać różną treść.
- ⇒ S. Łagodziński, *Przestępstwa rozbójnicze – wybrane zagadnienia*, „Prokuratura i Prawo” 1999, nr 11–12, s. 72–92.
Teza 4. Groźba gwałtownego zamachu na mienie przewidziana treścią art. 282 kk posiada wyraźnie sprecyzowany charakter. Bezpośrednim przedmiotem czynności wykonawczej nie jest tu osoba, lecz mienie cudze, którym zazwyczaj jest, lecz niekoniecznie musi być, mienie należące do zagrożonego. Można wyobrazić sobie taką postać groźby gwałtownego zamachu na mienie, gdy sprawca grozi wysadzeniem mostu na drodze publicznej, a jest to jedyna droga prowadząca do posesji zagrożonego i jedyna jego możliwość kontaktu z otoczeniem. Z treści ustawy nie wynika warunek, aby mienie zagrożone gwałtownym zamachem musiało stanowić własność zagrożonego.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 16.02.2012 r., II AKa 22/12, LEX nr 1120038.
1. Elementem, który odróżnia od siebie stany karalne opisane w art. 280 kk oraz 282 kk jest moment zawładnięcia przez sprawcę cudzym mieniem.
  2. Nie ma podstaw by uznać, że skoro pokrzywdzony sam rozporządził mieniem, to oskarżony nie dopuścił się rozboju, tylko wymuszenia rozbójniczego.

6. Artykuł 284 kk – przywłaszczenie

Art. 284.

- § 1. Kto przywłaszcza sobie cudzą rzecz ruchomą lub prawo majątkowe, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.
- § 2. Kto przywłaszcza sobie powierzoną mu rzecz ruchomą, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.
- § 3. W wypadku mniejszej wagi lub przywłaszczenia rzeczy znalezionej, sprawca podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.
- § 4. Jeżeli przywłaszczenie nastąpiło na szkodę osoby najbliższej, ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 9.01.2013 r., II AKa 235/12, LEX nr 1259761. W przypadku przywłaszczenia przedmiotem wykonawczym nie musi być cudza rzecz ruchoma, gdyż przepis art. 284 § 1 kk rozszerza katalog przedmiotów wykonawczych także o cudze prawa majątkowe. Do znamion należy również rozporządzenie jak swoim własnym prawem majątkowym, a takim prawem o charakterze majątkowym jest prawo własności nieruchomości. Nie ma tu znaczenia kwestia posiadania, czyli stanu faktycznego, ale właśnie prawa własności.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 30.11.2012 r., II AKa 461/12, LEX nr 1239912.

Bez znaczenia dla ustalenia zamiaru przywłaszczenia powierzonej rzeczy pozostaje nieuprawniony przez sprawcę, niezgodny z wolą powierzającego sposób korzystania z rzeczy, o ile nie towarzyszy mu cel włączenia tej rzeczy do swojego majątku.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 29.11.2012 r., II AKa 115/12, LEX nr 1239832.

O bycie przestępstwa przywłaszczenia rzeczy decyduje nie tylko samo jej zatrzymanie, a nawet używanie wbrew woli właściciela, ale cel ostateczny – definitywne włączenie mienia (rzeczy) do majątku sprawcy. Dla bytu przestępstwa przywłaszczenia nie jest wystarczające samo rozporządzenie cudzym mieniem jak własnym, ale musi towarzyszyć wskazany wyżej zamiar włączenia rzeczy (mienia) do swojego majątku, mogący np. ujawniać się jako chęć powiększenia swojego majątku kosztem pokrzywdzonego.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 20.11.2012 r., II AKa 138/12, LEX nr 1278079.

1. Mienie spółki z o.o. jest dla udziałowców spółki mieniem cudzym.
2. Jednoczynowa koncepcja czynu ciągłego z art. 12 kk zakładająca wymóg „wykonania czynu z góry powziętym zamiarem” zakłada również taki przypadek, gdy sprawca obejmuje zamiarem chociaż w ogólnych zarysach wykonanie czynności składających się na wielość zachowań. Sprawca nie musi przewidywać ilości zdarzeń, ale zakładać podejmowanie ich sukcesywnie, w krótkich odstępach czasu, korzystając z nadarzających się okazji.

- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 26.09.2012 r., II AKa 269/12, LEX nr 1220382.
1. Dla przyjęcia realizacji znamion przestępstwa przywłaszczenia od strony podmiotowej konieczne jest wykazanie, że oprócz obiektywnego rozporządzenia cudzą rzeczą przez sprawcę, jego działaniu towarzyszył zamiar tzw. *animus rem sibi habendi*, tj. zamiar zatrzymania rzeczy dla siebie albo dla innej osoby, bez żadnego ku temu tytułu.
  2. Nie jest tak, że sama deklaracja posiadacza cudzej rzeczy, którą bezprawnie zatrzymuje i użytkuje bez zgody właściciela, że za rzecz tę zapłaci, pozwala w każdym przypadku odrzucić zamiar przywłaszczenia. Obowiązek zwrotu bezprawnie zabranej lub przywłaszczonej rzeczy ciąży na każdym sprawcy przestępstwa kradzież lub przywłaszczenia i gotowość wykonania tego obowiązku nie wyklucza przestępstwa.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 19.09.2012 r., II AKa 227/12, LEX nr 1238266.
- Osoba, której powierzono prawo do dysponowania środkami pieniężnymi zgromadzonymi na rachunku bankowym, dokonując bezprawnie polecenia wypłaty pieniędzy z tego rachunku, dopuszcza się przywłaszczenia powierzonych jej pieniędzy w rozumieniu art. 284 § 2 kk.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 13.09.2012 r., II AKa 341/12, LEX nr 1285288.
- Osiągnięcie korzyści majątkowej przez sprawcę przestępstwa z art. 284 § 2 kk nie stanowi znamienia tego przestępstwa.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 22.02.2012 r., II AKa 30/12, LEX nr 1120041.
- Fakt wydzierżawienia przedmiotu leasingu, dokonany nawet wbrew woli leasingodawcy, nie dowodzi jeszcze sam przez się zamiaru jego przywłaszczenia. Nie dotyczy to sytuacji dokonania sprzedaży pod pozorem tzw. „umowy dzierżawy”.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 15.12.2011 r., II AKz 476/11, OSA 2012/9/19–36.
1. Zamiar przywłaszczenia (*animus rem sibi habendi*) różni się od zamiaru przyjmującego postać działania w celu osiągnięcia korzyści majątkowej. Charakteryzujący stronę podmiotową cel przywłaszczenia jest pojęciem zakresowo węższym niż cel osiągnięcia korzyści majątkowej, zaś korzyść majątkowa stanowiąca cel działania sprawcy z zamiarem *animus lucri faciendi* jest pojęciem szerszym niż przywłaszczenie mienia stanowiące znamię strony podmiotowej innych przestępstw przeciwko mieniu. Sprawca działając w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, nie musi dążyć do przywłaszczenia mienia stanowiącego przedmiot jego zachowania.
  2. *Ratio legis* przepisu art. 55 § 1 kpk sprowadza się do umożliwienia pokrzywdzonemu samodzielnego oskarżenia w sprawie o czyn ścigany w trybie publicznym. Subsydiarne oskarżenie posiłkowe, jako wyjątek od oskarżenia w trybie publicznym, oparte jest na założeniu, że prokurator – mimo przyznania przez sąd racji pokrzywdzonemu żądającemu ścigania – ścigania takiego ponownie odmawia. Tryb ten zarazem zapobiega wnoszeniu oczywiście bezzasadnych oskarżeń, jak i umożliwia pokrzywdzonemu samodzielnemu oskarżeniu, gdy prokurator podejmuje powtórnie taką samą decyzję, jaką sąd już uchylił.
  3. Sąd może umorzyć postępowanie na posiedzeniu w trybie art. 339 § 3 pkt 1 kpk podczas wstępnej kontroli aktu oskarżenia, a więc uznać, że zaistniała sytuacja objęta normą

art. 17 § 1 pkt 2 kpk tylko wówczas, jeżeli z samej treści zgromadzonych dowodów, opisu czynu i okoliczności faktycznych przytoczonych w uzasadnieniu subsydiarnego aktu oskarżenia jednoznacznie wynika brak znamion czynu zabronionego. Umorzenie postępowania na posiedzeniu nie może być następstwem oceny dowodów w aspekcie ich wiarygodności.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 6.05.2011 r., II AKa 135/11, LEX nr 1001358.

W sytuacji, gdy pełnomocnik wbrew woli mocodawcy pozbawia go środków znajdujących się na rachunku mocodawcy i postępuje z nimi jak z własnymi, jego zachowanie powinno być oceniane przez pryzmat realizacji zamiaru przywłaszczenia.

⇒ Wyrok SN z dnia 15.07.2010 r., III KK 434/09, OSNwSK 2010/1/1463.

Nawet samo zatrzymanie cudzej rzeczy i używanie jej dla zysku, któremu nie towarzyszy zamiar zatrzymania tej rzeczy na własność, nie stanowi znamion sprzeniewierzenia, gdyż przy tym przestępstwie zachowaniu sprawcy musi towarzyszyć *animus rem sibi habendi*, a więc wola (zamiar) zatrzymania cudzej rzeczy dla siebie lub innej jeszcze, niż powierzający mu je, osoby.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 12.02.2010 r., II AKa 443/09, „Sąd Apelacyjny Warszawa” 2010/3/12.

Istotą przywłaszczenia jest bowiem zamiar nie bezprawnego władania cudzą rzeczą, nie bezprawne nią dysponowanie, czy nawet bezprawne zatrzymanie, lecz trwałe włączenie przez sprawcę przedmiotu przestępstwa do własnego majątku i jest to przestępstwo skutkowe. Sąd Apelacyjny w W. po rozpoznaniu w dniu 12 lutego 2010 r. sprawy D. Sz. oskarżonego z art. 284 § 2 kk na skutek apelacji, wniesionej przez obrońcę oskarżonego od wyroku Sądu Okręgowego W.-P. w W. z dnia 21 października 2009 r., sygn. akt V K 192/08 uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi Rejonowemu dla W. P.-P. w W. do ponownego rozpoznania.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 6.08.2009 r., II AKa 147/09, LEX nr 553853.

Przyjęcie poglądu, zgodnie z którym przewłaszczenie na zabezpieczenie rzeczy oznaczonych co do tożsamości oraz zbioru rzeczy o zmiennym składzie jest możliwe pomimo pozostawienia ich w posiadaniu dłużnika – pozwala na zastosowanie art. 284 § 2 kk wobec dłużnika, który bezprawnie rozporządził powierzonymi mu przedmiotami przewłaszczenia na zabezpieczenie. Punktem wyjścia dla tego poglądu jest założenie, że własność rzeczy oznaczonych co do gatunku (lub zbioru rzeczy) przechodzi na wierzyciela z chwilą ich zindywidualizowania – które nie musi wcale polegać na przeniesieniu posiadania. Stanowisko takie jest uzasadnione w świetle rozwiązania przyjętego w art. 101 ust. 2 pr. bank.

⇒ „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2009, nr 5, s. 62.

Do popełnienia przestępstwa przywłaszczenia niezbędne jest nie tylko rozporządzenie cudzą rzeczą tak jak właściciel, celem powiększenia własnego lub cudzego majątku, ale także istniejąca po stronie sprawcy świadomość, jaką konkretnie rzeczą rozporządza pomimo braku do tego tytułu prawnego, z pokrzywdzeniem właściciela.

⇒ Postanowienie SN z dnia 17.09.2008 r., III KK 131/08, OSNwSK 2008/1/1860.

Nie stanowi przedmiotu sprzeniewierzenia rzecz ruchoma, która została powierzona sprawcy w sytuacji, gdy treść umowy stanowiącej podstawę przekazania rzeczy wskazuje na przeniesienie własności tej rzeczy na sprawcę.

- ⇒ Postanowienie SN z dnia 23.04.2008 r., V KK 406/07, LEX nr 388681.
Przeświadczenie sprawcy, że ma on prawo dysponować będącym w jego posiadaniu mieniem, wyłącza wymaganą dla występku z art. 284 kk umyślność, a w rezultacie czyn taki oceniany być może wyłącznie w aspekcie prawa cywilnego. Innymi słowy, jeżeli posiadacz rzeczy czuje się jej właścicielem, to dokonując jakiegokolwiek rozporządzenia taką rzeczą, nie może być świadom realizacji znamienia czasownikowego „przywłaszcza”, a tym samym nie wypełnia swoim zachowaniem znamion strony podmiotowej przestępstwa stypizowanego w art. 284 kk.
- ⇒ Postanowienie SN z dnia 6.11.2007 r., V KK 30/07, LEX nr 340565.
Strona podmiotowa przestępstwa z art. 284 § 1 kk ma charakter umyślny i kierunkowy. Sprawca zatem musi działać w ściśle określonym celu, którym jest przywłaszczenie cudzej rzeczy (mienia). Nie wystarcza, by sprawca godził się na możliwość przywłaszczenia, musi on bowiem tego chcieć i musi to być jego celem. O zachowaniu umyślnym można mówić jedynie wtedy, gdy sprawca obejmował swoją świadomością wszystkie istotne elementy czynu, wszystkie jego podstawowe znamiona, zaś istotnym wyznacznikiem tego, że sprawca obejmuje czyn swój świadomością, a zatem i umyślnością, jest jego zamiar. Wprawdzie oskarżony zbył maszyny stanowiące własność spółki bez zgody drugiego współwłaściciela, lecz uczynił tak bez zamiaru włączenia tych rzeczy do własnego majątku odrębnego, bądź przejęcia ich do własnej wyłącznej dyspozycji. Nie wystąpiła więc przesłanka określona jako *animus rem sibi habendi*.
- ⇒ Wyrok SN z dnia 26.06.2007 r., IV KK 73/07, LEX nr 265805.
Przestępstwo przywłaszczenia określone w art. 284 kk ma swój odpowiednik w art. 119 kw, a granicą między tym przestępstwem i tym wykroczeniem jest wartość rzeczy będącej przedmiotem czynu. Użyty w art. 130 kw termin przywłaszczenie dotyczy też m.in. przywłaszczenia rzeczy znalezionej, a zatem art. 130 kw poprzez swoją regulację prawną nie wyłącza w tym zakresie stosowania art. 119 kw.
- ⇒ Postanowienie SN z dnia 13.06.2006 r., IV KK 28/06, OSNwSK 2006/1/1228.
Samo stwierdzenie zaistnienia niedoboru finansowego na określoną kwotę nie jest równoznaczne z możliwością przypisania osobie odpowiedzialnej za prawidłowy stan finansowy przywłaszczenia całej tej kwoty. Niezbędne jest istnienie udowodnionych innych jeszcze okoliczności, które pozwoliłyby co najmniej na wyciągnięcie logicznego wniosku, że osoba ta dopuściła się przywłaszczenia określonych sum.
- ⇒ Uchwała SN z dnia 21.10.2003 r., I KZP 33/03, OSNKW 2003/11–12/96.
Karta uprawniająca do podjęcia pieniędzy z automatu bankowego nie jest „rzeczą ruchomą” w rozumieniu art. 284 § 1 kk.
- ⇒ Wyrok SN z dnia 14.01.2003 r., II KKN 273/01, „Prokuratura i Prawo” 2003, nr 7–8, s. 9.
Przestępstwo określone w art. 284 § 2 należy do kategorii tzw. przestępstw kierunkowych. Kodeks wymaga, aby zachowanie sprawcy było ukierunkowane na określony cel, którym jest włączenie powierzonej rzeczy do majątku sprawcy lub postępowanie z nią jak z własną w inny sposób. Wyklucza to możliwość popełnienia tego przestępstwa z zamiarem wynikowym. Istotnym elementem strony podmiotowej sprzeniewierzenia nie jest sam fakt odmowy wydania rzeczy powierzonej, lecz powody niezwrócenia, a więc wola włączenia rzeczy do swojego majątku lub wola postępowania z nią jak z własną (M. Dąbrowska-Kardas, P. Kardas, *Przestępstwa przeciwko mieniu*, Ministerstwo Sprawiedliwości, Warszawa 1998, nr 21, s. 167).

- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 14.08.2002 r., II AKa 1295/02, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2002, nr 9, s. 13.
Skoro oskarżony zabrał rzeczy z mieszkania zajmowanego wspólnie z żoną, by rozporządzić nimi jak mieniem stanowiącym jego wyłączną własność, a to sprzedać je po wyjęciu spod wspólnego władztwa, to przywłaszczył sobie cudzą rzecz ruchomą (tak w wyroku SN z dnia 6 stycznia 1978 roku – V KR 197/77, OSNPG 6/78 poz. 64), a nie ukradł jej w rozumieniu art. 278 § 1 kk (por. R.A. Stefański, *Odpowiedzialność karna za zabór mienia stanowiącego współwłasność majątkową*, „Prokuratura i Prawo” nr 10, s. 95).
- ⇒ Postanowienie SN z dnia 3.04.2002 r., V KKN 275/00, LEX nr 53073.
Realizacja, stanowiącego o przywłaszczeniu składnika małżeńskiej wspólnoty majątkowej, zamiaru powiększenia swego majątku kosztem małżonka, może polegać również na „wyjęciu” z majątku wspólnego jednego tylko składnika po to, by składnik ten nie stał się w przyszłości przedmiotem podziału majątku wspólnego – z pokrzywdzeniem małżonka i z jednoczesną korzyścią dla osoby, która samowolnie rzecz sprzedała.
- ⇒ Wyrok SN z dnia 14.03.2002 r., IV KKN 21/01, LEX nr 563160.
Zachowanie sprawcy przywłaszczającego sobie rzecz powierzoną nie traci cech przestępstwa sprzeniewierzenia nawet w sytuacji, kiedy powierzono rzecz w celu dokonania nielegalnych lub nawet przestępczych operacji. Znamiona przestępstwa określone w art. 284 § 2 kk nie są związane bowiem z celem, w jakim rzecz ruchoma została powierzona sprawcy.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 6.04.2000 r., II AKa 79/00, OSA 2001/6/32.
Umowa o przewłaszczenie na zabezpieczenie stanowi tzw. powiernicze przeniesienie własności, polegające na zabezpieczeniu wiarygodności przez przeniesienie na wierzyciela prawa własności rzeczy ruchomej z jednoczesnym ustanowieniem zobowiązania wierzyciela do korzystania przez dłużnika z prawa własności w granicach ustalonych przez strony. W przedmiotowej sprawie, strony bardzo wyraźnie nakreśliły granice, w jakich mogą poruszać się oskarżeni, korzystając z danego im prawa sprzedaży przewłaszczonych płytek i ustalenie, że oskarżeni przekroczyli owe granice, działając ze złym zamiarem pokrzywdzenia obu banków, wystarczą dla przyjęcia, że dopuścili się oni przestępstwa przywłaszczenia określonego w art. 284 § 2 kk.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 26.04.1999 r., II AKa 131/99, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 1999, nr 8–9, s. 47.
Między oszustwem (art. 286 § 1 kk) a przywłaszczeniem (art. 284 kk) nie ma różnicy co do przywłaszczenia rzeczy, a jest ta różnica, że oszust uzyskuje rzecz (mienie, prawo majątkowe) za pomocą oszukańczych zabiegów, zaś sprawca przywłaszczenia wchodzi w posiadanie rzeczy (mienia, prawa majątkowego) na podstawie tytułu prawnego.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 30.09.1998 r., II AKa 190/98, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 1998, nr 10, s. 27.
Odmówienie przez oskarżonego oddania maszyn wydanych mu w ramach leasingu, jak i zapłacenia za nie wystarczająco dowodzi zamiaru przywłaszczenia sobie ich wartości.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 20.12.2001 r., II AKa 284/01, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2002, nr 1, s. 16.
Do przypisania przywłaszczenia rzeczy nie wystarczy stwierdzenie, że została ona samowolnie zabrana; znamieny bowiem jest i zamiar przywłaszczenia jako fakt psychiczny. Gdy sprawca tego nie kwestionuje, wystarczy poprzestać na owej samowoli. Kiedy jednak

zabór ruchomości następuje w rodzinie wspólnie mieszkającej, a sprawca wyjaśnia, że zamierzał rzecz oddać po wykorzystaniu jej, niezbędne jest sprawdzenie tego, bo czyn taki może być wykroczeniem samowolnego użycia rzeczy (art. 127 § 1 kw), a nie kradzieżą (art. 278 § 1 kk).

7. Artykuł 286 kk – oszustwo

Art. 286.

- § 1. Kto, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, doprowadza inną osobę do niekorzystnego rozporządzenia własnym lub cudzym mieniem za pomocą wprowadzenia jej w błąd albo wyzyskania błędu lub niezdolności do należytego pojmowania przedsiębranego działania, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.
- § 2. Tej samej karze podlega, kto żąda korzyści majątkowej w zamian za zwrot bezprawnie zabranej rzeczy.
- § 3. W wypadku mniejszej wagi, sprawca podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.
- § 4. Jeżeli czyn określony w § 1–3 popełniono na szkodę osoby najbliższej, ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego.

- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 22.01.2013 r., II AKa 288/12, LEX nr 1259710. Samo godzenie się sprawcy, iż zaciągniętego zobowiązania może nie wykonać w przyszłości, nie jest wystarczającą okolicznością do uznania, iż dokonano oszustwa.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 10.01.2013 r., II AKa 439/12, LEX nr 1267213. Przypisując sprawcy popełnienie przestępstwa określonego w art. 286 § 1 kk, należy wykazać, że obejmował on swoją świadomością i zamiarem bezpośrednim (kierunkowym) nie tylko to, że wprowadza w błąd inną osobę (względnie wyzyskuje błąd), ale także i to że doprowadza ją w ten sposób do niekorzystnego rozporządzenia mieniem i jednocześnie chce wypełnienia tych znamion.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 17.12.2012 r., II AKa 290/12, LEX nr 1240266.
Elementy przedmiotowe oszustwa muszą mieścić się w świadomości sprawcy i muszą być objęte jego wolą. Sprawca musi chcieć uzyskać korzyść majątkową i świadomie w tym celu użyć określonego sposobu działania. Jeśli chociażby jeden z elementów nie jest objęty świadomością sprawcy to nie dochodzi do wypełnienia znamion oszustwa. Oszustwo może być popełnione wyłącznie z zamiarem bezpośrednim, kierunkowym, obejmującym cel i sposób działania, a więc nie dochodzi do wypełnienia znamion tego przestępstwa, gdy sprawca chociażby jednego elementów nie obejmuje chęcią, tylko się na niego godzi.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 6.12.2012 r., II AKa 180/12, LEX nr 1259659.
Oszustwo może być przestępstwem popełnionym tylko umyślnie z zamiarem bezpośrednim, kierunkowym, obejmującym cel i sposób działania.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 5.12.2012 r., II AKa 347/12, LEX nr 1240278.
Do wypełnienia znamion oszustwa nie jest wymagane ustalenie podejmowania przez sprawcę szczególnych, spektakularnych czynności. Wystarczające jest bowiem ustalenie

jakiegokolwiek działania, które może spowodować błędne wyobrażenie o rzeczywistości u osoby rozporządzającej mieniem, a przedmiotem ochrony w art. 286 § 1 kk jest nie tylko świadczenie majątkowe objęte ochroną prawną, ale także każde inne, jeżeli zostało spełnione wskutek wprowadzenia w błąd.

⇒ Orzeczenie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 15.11.2012 r., II AKa 407/12, LEX nr 1236442.

Dla przypisania sprawcy odpowiedzialności za popełnienie przestępstwa oszustwa w jego formie zjawiskowej pomocnictwa wystarcza, aby sprawca swym zachowaniem (działaniem lub zaniechaniem) obiektywnie ułatwił innej osobie popełnienie czynu zabronionego i aby mając tego świadomość co najmniej godził się na to. Przestępstwo to jest dokonane w momencie wystąpienia sytuacji, w której faktycznie dochodzi do ułatwienia popełnienia czynu zabronionego, nie zaś w chwili niekorzystnego rozporządzenia mieniem przez pokrzywdzonego. Wynika to bowiem z nieakcesoryjnego charakteru odpowiedzialności karnej pomocnika.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 10.11.2012 r., II AKa 107/12, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2013, nr 1, s. 49.

Dla oceny przestępczego charakteru czynu oskarżonego nie ma istotnego znaczenia, że pokrzywdzone podmioty gospodarcze nie sprawdzały należycie kondycji finansowej firmy, z którą prowadziły działalność handlową, bądź świadczyły na jej rzecz usługi. Nawet skrajna nieodpowiedzialność pokrzywdzonego nie dekompletuje znamion przestępstwa z art. 286 § 1 kk.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 6.11.2012 r., II AKa 313/12, LEX nr 1238672.

Nie może być mowy o wprowadzeniu w błąd co do możliwości i woli terminowej zapłaty za dostarczone towary lub usługi, jeżeli każdy z pokrzywdzonych znał trudną sytuację, miał świadomość możliwości nieterminowej zapłaty, a nawet liczył się z brakiem otrzymania należności.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 6.11.2012 r., II AKa 280/12, LEX nr 1238652.

1. Wprowadzenie w błąd jako znamię czynności wykonawczej oszustwa polega na doprowadzeniu do rozbieżności między obiektywną rzeczywistością a wyobrażeniem o niej lub jej odbiorem w świadomości pokrzywdzonego. Chodzi o szeroki zakres zachowań kłamliwych jako źródła wprowadzenia w błąd co do okoliczności istotnych, więc tych, które są przyczyną niekorzystnego rozporządzenia mieniem.
2. Subiektywne przekonanie strony o wadliwości sporządzonych opinii, dowolne twierdzenie, że są one błędne, czy też sprzeczne, w żadnym razie nie może decydować o obowiązku dopuszczenia przez sąd kolejnej opinii.
3. Przyjęciu, iż rozporządzenie mieniem miało charakter niekorzystny, nie stoi na przeszkodzie wypełnienie świadczenia wzajemnego przez sprawcę. Dla oceny, czy rozporządzenie mieniem było niekorzystne, istotne jest jedynie to, czy w jego wyniku doszło do ogólnego pogorszenia sytuacji majątkowej pokrzywdzonego, w tym m.in. do zmniejszenia szans na zaspokojenie jego roszczeń w przyszłości, lub do zwiększenia ryzyka po stronie.
4. Korzystność czy też niekorzystność rozporządzenia należy oceniać tylko z punktu widzenia okoliczności istniejących w czasie rozporządzania mieniem, a nie tych, które następują później.

- ⇒ Postanowienie SN z dnia 12.09.2012 r., II KK 314/11, LEX nr 1226690.
Jeżeli zachowanie sprawcy zrealizowało już jeden z trzech sposobów doprowadzenia określonej osoby do niekorzystnego rozporządzenia mieniem wskazanych w art. 286 § 1 kk, to zachowanie takie osiągnęło (wypełniło) stadium usiłowania popełnienia tego przestępstwa.
- ⇒ Wyrok SN z dnia 29.08.2012 r., V KK 419/11, LEX nr 1220971.
Pominięcie w postanowieniu sądu osoby uprawnionej do dziedziczenia, na skutek przedstawienia fałszywych dowodów przez sprawcę zmierzającego do osiągnięcia korzyści majątkowej, może stanowić tzw. oszustwo sądowe, wypełniające znamiona przestępstwa określonego w art. 286 § 1 kk.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 23.08.2012 r., II AKa 74/12, LEX nr 1220649.
1. Znamiona oszustwa wypełnia działanie sprawcy, który składa zamówienie na dostarczenie towaru/wykonanie usługi, za które płatność ma nastąpić w uzgodnionym, odroczonej terminie, jeżeli złożeniu zamówienia towarzyszy powzięty z góry zamiar niedotrzymania uzgodnionego terminu zapłaty i odłożenia go na czas bliżej nieokreślony oraz uzależnienia zapłaty od ewentualnego powodzenia określonych inwestycji dokonanych w przeszłości.
  2. Zaciąganie przez bankruta zobowiązań, bez informowania kontrahenta o swojej sytuacji, wypełnia znamiona art. 286 § 1 kk.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 28.06.2012 r., II AKa 205/12, LEX nr 1220212.
Przypisując sprawcy popełnienie przestępstwa określonego w art. 286 § 1 kk, należy wykazać, że obejmował on swoją świadomością i zamiarem bezpośrednim (kierunkowym) nie tylko to, że wprowadza w błąd inną osobę (względnie wyzyskuje błąd), ale także i to, że doprowadza ją w ten sposób do niekorzystnego rozporządzenia mieniem – i jednocześnie chce wypełnienia tych znamion.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 24.05.2012 r., II AKa 136/12, LEX nr 1238624.
Przypisanie przestępstwa z art. 286 § 1 kk, wiąże się z wykazaniem, że sprawca obejmował swoją świadomością i zamiarem bezpośrednim kierunkowym wprowadzenie w błąd innej osoby oraz to, że doprowadza ją w ten sposób do niekorzystnego rozporządzenia mieniem.
- ⇒ Wyrok SN z dnia 4.04.2013 r., IV KK 355/12, LEX nr 1297687.
Wprowadzenie w błąd, wykonane w ramach czynu zabronionego z art. 286 § 1 kk musi poprzedzać rozporządzenia mieniem dokonane przez pokrzywdzonego.
- ⇒ T. Sroka, *Kradzież energii czy oszustwo energetyczne? Kilka uwag o prawnokarnej odpowiedzialności za niezgodne z prawem użytkowanie energii*, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych” 2010, nr 1, s. 87–110.
Teza 2. Sytuację, w której sprawca mając zawartą umowę z zakładem energetycznym, wykorzystuje na skutek omińnięcia urządzenia pomiarowo-rozliczeniowego lub jego uszkodzenia większą ilość energii niż następnie wskazana na tymże urządzeniu, zaś wskazanie licznika jest później podstawą do wystawienia przez zakład energetyczny zaniżonego rachunku za zużytkowaną przez sprawcę energię, należy oceniać z punktu widzenia realizacji przez sprawcę znamion typu czynu zabronionego z art. 286 § 1 kk, a nie z art. 278 § 5 kk w zw. z art. 278 § 1 kk. Zachowanie sprawcy nie polega bowiem na „zaborze” energii, czyli

pobraniu i wykorzystaniu jej bez podstawy prawnej i wbrew zgodzie dysponenta, ale na wprowadzeniu w błąd zakładu energetycznego co do ilości zużytkowanej energii, z której jednak sprawca ma prawo korzystać, skutkiem czego jest niekorzystne rozporządzenie mieniem po stronie zakładu w wyniku wystawienia rachunku, na którym cena energii nie odpowiada jej wartości rzeczywiście zużytkowanej.

- ⇒ Postanowienie SN z dnia 3.04.2012 r., V KK 451/11, LEX nr 1163989.
Niekorzystnym rozporządzeniem mieniem jako znamię przestępstwa oszustwa jest każda czynność o charakterze określonej dyspozycji majątkowej, odnosząca się do ogółu praw majątkowych, ale i zobowiązań kształtujących sytuację majątkową, która skutkuje ogólnym pogorszeniem sytuacji majątkowej pokrzywdzonego, w tym zmniejszeniem szans na zaspokojenie roszczeń w przyszłości.
- ⇒ Wyrok SN z dnia 8.02.2012 r., V KK 416/11, LEX nr 1119585.
1. Jakkolwiek kwotowe określenie wielkości wyłudzonego mienia przez sprawcę nie jest znamieniem przestępstwa z art. 286 § 1 kk, toteż brak określenia jego wartości, co do zasady, nie determinuje prawnokarnej oceny tego czynu w zakresie ewentualnej odpowiedzialności sprawcy np. za wykroczenie, to jednak może mieć wpływ na kwalifikację prawną czynu. Przepisy kk regulujące zachowanie sprawcy traktowane jako oszustwo lub wyłudzenie wyodrębniają bowiem, właśnie z uwagi na wysokość mienia, odrębny typ tego czynu, przewidziany w art. 294 § 1 kk. Zatem, również z tego względu (niezależnie od wymogu określonego w art. 332 § 1 pkt 2 kpk), opis zarzuczonego oskarżonemu czynu powinien wskazywać wysokość powstałej szkody w mieniu pokrzywdzonego banku. Dlatego przyjęcie przez sąd opisu czynu z pominięciem wyżej wymienionego elementu, prowadzi do wydania tego orzeczenia z rażącym naruszeniem art. 413 § 2 pkt 1 kpk.
  2. Sąd ponownie rozpoznając sprawę, może skierować ją na posiedzenie, o jakim mowa w art. 343 kpk, jeżeli istnieje w sprawie wnioski o skazanie oskarżonego bez rozprawy, ale jego uwzględnienie uzależnione jest od zmodyfikowania przez prokuratora w uzgodnieniu z oskarżonym treści wniosku w taki sposób, aby odpowiadał on wymogom prawa materialnego.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 16.12.2011 r., II AKa 269/11, LEX nr 1168496.
Opisane w art. 286 § 1 kk sposoby działania sprawcy oszustwa muszą poprzedzać niekorzystne rozporządzenie mieniem przez pokrzywdzonego, stąd też istotnym znamieniem oszustwa jest związek przyczynowy między wprowadzeniem w błąd czy wyzyskaniem błędu a niekorzystnym rozporządzeniem mieniem.
- ⇒ Wyrok SN z dnia 11.10.2011 r., V KK 81/11, LEX nr 1044082.
Występek oszustwa jest przestępstwem umyślnym kierunkowym, co oznacza, że można je popełnić wyłącznie z zamiarem bezpośrednim, który powinien obejmować zarówno cel działania sprawcy (osiągnięcie korzyści majątkowej), jak i sposób działania zmierzającego do osiągnięcia tego celu (doprowadzenie innej osoby do niekorzystnego rozporządzenia mieniem za pomocą wprowadzenia jej w błąd, albo wyzyskania błędu lub niezdolności do należytego pojmowania przedsiębranego działania). Gdy chodzi o pomocnika, to w świetle przepisu art. 18 § 3 kk musi on mieć zamiar, by inna osoba dokonała czynu zabronionego.

- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 28.04.2011 r., II AKa 89/11, LEX nr 1001376.
Droga „pochodu” przestępstwa oszustwa kończy się z chwilą dokonania przez pokrzywdzonego rozporządzenia takim mieniem i dlatego korzyść i niekorzyść owego rozporządzenia należy oceniać tylko z punktu widzenia okoliczności istniejących w czasie rozporządzenia mieniem, a nie tych, które nastąpią później.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 3.02.2011 r., II AKa 476/10, LEX nr 846492.
1. „Faktura nierzetelna”, o jakiej mowa w art. 62 § 2 kks, to także „faktura fikcyjna”, dokumentująca czynność w ogóle niezaistniałą. W wypadku sprawcy posługującego się „fakturą fikcyjną” wchodzi w grę jedynie odpowiedzialność z art. 62 § 2 kks, gdyż przepis ten jako *lex specialis* wypiera normę ogólną, czyli art. 271 § 1 kk.
2. Porównanie treści art. 76 § 1 kks i art. 286 § 1 kk prowadzi do wniosku, że pierwszy z nich jest przepisem *lex specialis* w stosunku do drugiego.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 2.12.2010 r., II AKa 393/10, LEX nr 785454.
Nie jest możliwe popełnienie oszustwa poprzez niekorzystne rozporządzenie mieniem przez pokrzywdzonego, które dokonuje się bez jego wiedzy bądź udziału.
- ⇒ Postanowienie SN z dnia 1.09.2010 r., IV KK 73/10, OSNKW 2010/10/93.
W razie istnienia umowy sprzedaży energii wprowadzenie, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, w błąd sprzedawcy przez odbiorcę, poprzez zakłócenie pracy układu pomiarowo-rozliczeniowego i zaniżenie w ten sposób ilości dostarczanej energii, powodujące wystawienie faktury na niższą ilość energii od faktycznie pobranej, jest oszustwem z art. 286 § 1 kk, a więc nie kradzieżą energii w rozumieniu art. 278 § 5 kk w zw. z art. 278 § 1 kk.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 20.05.2010 r., II AKa 105/10, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2010, nr 9, s. 39.
Datę popełnienia przestępstwa z art. 286 § 1 kk wyznacza czas, kiedy doszło do niekorzystnego rozporządzenia mieniem, obojętny dla bytu oszustwa jest okres wyrządzenia szkody. Nie ma znaczenia, w jakiej wysokości pokrzywdzeni w rzeczywistości ponieśli szkodę, ale to jakiej wartości mienie oskarżony obejmował swoim zamiarem, doprowadzając do niekorzystnego rozporządzenia, bądź też dążąc do tego.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 29.03.2010 r., II AKa 43/10, LEX nr 583686.
Jakkolwiek niekorzystne rozporządzenie mieniem oznacza pogorszenie sytuacji majątkowej danego podmiotu, to musi ono, dla zaistnienia przestępstwa z art. 286 kk, być faktem i nie może być rozumiane jako ewentualna tylko możliwość, niepewna, pogorszenia owej sytuacji w przyszłości.
- ⇒ Wyrok SN z dnia 16.05.2008 r., II KK 354/07, LEX nr 435363.
Skutek przestępstwa oszustwa, polegającego na doprowadzeniu banku do niekorzystnego rozporządzenia mieniem poprzez wprowadzenie w błąd co do okoliczności mających istotne znaczenie dla udzielenia kredytów, następuje z chwilą rozporządzenia przez bank mieniem, to jest w dniu podpisania umów kredytowych. Od tej więc daty należy liczyć bieg terminu przedawnienia.
- ⇒ Wyrok SN z dnia 3.03.2008 r., II KK 297/07, LEX nr 495331.
Działanie sprawcy wypełniło znamiona czynu z art. 286 § 1 kk jeżeli w czasie podejmowania działań mających na celu uzyskanie kredytu, jak też w momencie zawierania umowy

z firmą zajmującą się udzielaniem kredytu nie miał on zdolności kredytowej. Nigdzie bowiem wówczas nie pracował, przedstawił fałszywe zaświadczenie o zatrudnieniu, a akcja związana z wynajęciem mieszkania była przygotowana, przemyślana i zaplanowana. Jeśli do tego dodać okoliczność, iż wbrew treści zawartej umowy kredytowej sprawca nie przystąpił do spłacania kredytu to należy uznać za słuszne przypisanie mu przestępstwa z art. 286 § 1 kk w kumulatywnej kwalifikacji z art. 297 § 1 kk.

- ⇒ Postanowienie SN z dnia 15.06.2007 r., I KZP 13/07, OSNKW 2007/7–8/56.
Termin „mienie”, zawarty w treści art. 286 § 1 kk, oznacza całokształt sytuacji majątkowej, obejmującej wszelkie prawa, zarówno rzeczowe, jak i obligacyjne, zaś niekorzystne nim rozporządzenie może nastąpić zarówno przez rzeczywisty uszczerbek, jak i przez utratę należnych korzyści.
- ⇒ Wyrok SN z dnia 19.07.2006 r., III KK 19/06, LEX nr 193064.
Wykonanie umówionej usługi przewozu towarów, za które w uzgodnionym terminie nie została uiszczona zapłata ustalona przez strony umowy, może stanowić niekorzystne rozporządzenie mieniem w rozumieniu art. 286 § 1 kk.
- ⇒ Postanowienie SN z dnia 1.03.2005 r., III KK 75/04, OSNKW 2005/3/32.
Zabór rzeczy przez sprawcę żądającego korzyści majątkowej, jak i faktyczna możliwość jej zwrotu nie należą do ustawowych znamion przestępstwa określonego w art. 286 § 2 kk.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 30.11.2004 r., II AKa 285/04, OSAB 2005/2/24.
Sprawca, który w celu osiągnięcia korzyści majątkowej wprowadza do obrotu podrobiony pieniądź, czy też inny środek płatniczy bądź dokument o jakim mowa w art. 310 § 1 kk i czyni to za pomocą wprowadzenia w błąd, doprowadzając w ten sposób do niekorzystnego rozporządzenia mieniem, nie ponosi w ramach zbiegu przepisów (art. 11 kk) obok przestępstwa z art. 310 § 2 kk, odpowiedzialności jak za kradzież tj. w zb. z art. 278 § 1 kk, ale jego zachowanie należy identyfikować z oszustwem w rozumieniu art. 286 § 1 kk.
- ⇒ Wyrok SN z dnia 10.03.2004 r., II KK 381/03, OSNwSK 2004/1/523.
Korzyść majątkowa w rozumieniu art. 286 § 1 kk jest niewątpliwie pojęciem szerszym niż przywłaszczenie, zagarnięcie mienia, stanowiące cel działania sprawcy (*animus rem sibi habendi*). Dlatego też dla realizacji znamienia działania w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, sprawca bynajmniej nie musi dążyć do przywłaszczenia mienia stanowiącego przedmiot oszukańczych zabiegów, wystarczy, że zamierza osiągnąć korzyść majątkową wynikającą z niekorzystnego rozporządzenia mieniem przez osobę czy inny podmiot wprowadzone w błąd. (...) Celem sprawcy jest skłonienie konkretnej osoby do rozporządzenia mieniem w oparciu o uświadomiony i zarazem nieprawdziwy obraz rzeczywistości. Dla uznania, iż mamy do czynienia z wprowadzeniem w błąd, wystarczające jest każde, jakiegokolwiek działanie, które może doprowadzić do powstania błędnego wyobrażenia o rzeczywistości u osoby rozporządzającej mieniem. Wobec powyższego stwierdzić należy, iż przedmiotem ochrony w ramach przepisu art. 286 § 1 kk jest nie tylko świadczenie majątkowe objęte ochroną prawną, ale też każde inne – choćby spełnienie świadczenia przez osobę oszukiwaną naruszało przepis ustawy karnej. Przepis art. 286 § 1 kk nie dzieli bowiem oszustw na „lepsze” i „gorsze”, a jedynie wskazuje na przesłanki, jakie winny być spełnione, aby można było sprawcy przypisać czyn.

- ⇒ Wyrok SN z dnia 6.01.2004 r., V KK 153/03, OSNwSK 2004/1/30.
Sprawcą przestępstwa z art. 286 § 2 kk może być także osoba, która nie miała żadnego faktycznego związku z kradzieżą bezprawnie zabranej pokrzywdzonemu rzeczy. Wystarczy by żądała (dla siebie lub innej osoby) korzyści majątkowej lub tylko zamierzała pośredniczyć w jej przekazaniu. Nie jest także obowiązkiem sądu ustalenie czy osoba ta miała obiektywną możliwość spowodowania odzyskania rzeczy, albowiem ustalenie tej okoliczności nie jest warunkiem odpowiedzialności karnej za przestępstwo opisane w art. 286 § 2 kk.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 17.06.2003 r., II AKa 52/03, „Prokuratura i Prawo” 2004, nr 6, s. 20.
Działania sprawcy polegające na złożeniu zamówienia na dostawę towaru z odroczonym terminem płatności, określonym w wystawionej fakturze, przy istnieniu już w momencie złożenia zamówienia lub w momencie pobrania towaru zamiaru niedotrzymania terminu zapłaty i odłożenia go na czas bliżej nieokreślony jest w istocie doprowadzeniem kontrahenta do niekorzystnego rozporządzenia mieniem za pomocą wprowadzenia go w błąd.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 28.02.2002 r., II AKa 4/02, „Prokuratura i Prawo” 2004, nr 5, s. 27.
Podstawowym kryterium rozgraniczenia oszustwa (art. 286 kk) od niewywiązania się z zobowiązania o charakterze cywilnoprawnym, a także łączyło oskarżonego z W. K. z racji umowy zawartej w dniu (...) jest istnienie w chwili zawierania przedmiotowej umowy wymaganego przez przepis karny zamiaru bezpośredniego o stosownym zabarwieniu. Oszustwo w rozumieniu kodeksu karnego może być przestępstwem popełnionym tylko umyślnie, z zamiarem bezpośrednim, kierunkowym, obejmującym cel i sposób działania. Choćby z tego powodu, nie każda nierzetelna realizacja umowy cywilnoprawnej może stanowić przestępstwo oszustwa.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 11.07.2000 r., II AKa 101/00, „Prokuratura i Prawo” 2001, nr 9, s. 19.
Przedmiotem wykonawczym przestępstwa oszustwa może być jedynie mienie. Wprawdzie ustawodawca posłużył się w dyspozycji określającego je przepisu terminem „mienie” w jego szerokim znaczeniu jako majątku, to jednak niewątpliwie jest, że stwierdzone w omawianym przypadku „świadczenie usług” (w tym wypadku transportowych) z pewnością tak rozumianego mienia nie stanowiło, skoro nie było ani rzeczą ruchomą, ani też prawem majątkowym. Stąd też to akurat działanie oskarżonego można rozpatrywać jedynie w kategoriach szalbierstwa określonego w art. 121 § 2 kw.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 26.04.1999 r., II AKa 131/99, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 1999, nr 8–9, s. 47.
Między oszustwem (art. 286 § 1 kk) a przywłaszczeniem (art. 284 kk) nie ma różnicy co do przywłaszczenia rzeczy, a jest ta różnica, że oszust uzyskuje rzecz (mienie, prawo majątkowe) za pomocą oszukańczych zabiegów, zaś sprawca przywłaszczenia wchodzi w posiadanie rzeczy (mienia, prawa majątkowego) na podstawie tytułu prawnego.
- ⇒ Paragraf 2 określa tzw. oszustwo pokradzieżowe. Polega ono na żądaniu korzyści majątkowej w zamian za zwrot bezprawnie zabranej rzeczy. Należy zauważyć, że właściwie nie mamy tu do czynienia z oszustwem, ponieważ § 2 nie wymaga, aby sprawca stosował jakiegokolwiek oszukańcze zabiegi dla uzyskania korzyści. Wystarczy, jeśli jej zażąda. Nie ma znaczenia, czy sprawca naprawdę zamierza zwrócić rzecz, czy nie (M. Kulik, *Komentarz do art. 286 Kodeksu karnego*, stan prawny: 2013.01.01.).

⇒ Postanowienie SN z dnia 1.09.2010 r., IV KK 73/10, OSNKW 2010/10/93.

W razie istnienia umowy sprzedaży energii wprowadzenie, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, w błąd sprzedawcy przez odbiorcę, poprzez zakłócenie pracy układu pomiarowo-rozliczeniowego i zaniżenie w ten sposób ilości dostarczanej energii, powodujące wystawienie faktury na niższą ilość energii od faktycznie pobranej, jest oszustwem z art. 286 § 1 kk, a więc nie kradzieżą energii w rozumieniu art. 278 § 5 kk w zw. z art. 278 § 1 kk.

8. Artykuł 288 kk – uszkodzenie rzeczy

Art. 288.

- § 1. Kto cudzą rzecz niszczy, uszkadza lub czyni niezdatną do użytku, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.
- § 2. W wypadku mniejszej wagi, sprawca podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.
- § 3. Karze określonej w § 1 podlega także ten, kto przerywa lub uszkadza kabel podmorski albo narusza przepisy obowiązujące przy zakładaniu lub naprawie takiego kabla.
- § 4. Ściganie przestępstwa określonego w § 1 lub 2 następuje na wniosek pokrzywdzonego.

- ⇒ W wypadku zabicia cudzego zwierzęcia (z naruszeniem przepisów ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt) bez zgody właściciela prawidłowa jest kwalifikacja kumulatywna z art. 288 w zw. z art. 35 ust. 1 (lub ust. 3) ustawy o ochronie zwierząt (M. Kulik, *Komentarz do art. 288 Kodeksu karnego*, stan prawny: 2013.01.01.).
- ⇒ Paragraf 3 typizuje przestępstwo polegające na przerwaniu lub uszkodzeniu kabla podmorskiego albo na naruszeniu przepisów obowiązujących przy jego zakładaniu lub naprawie. Przedmiotem ochrony są tu integralność i nienaruszalność kabla podmorskiego oraz jego należyte funkcjonowanie jako technicznego środka służącego do komunikowania się na odległość. Nie wydaje się, aby przedmiotem ochrony, choćby pobocznym, było tu mienie. Czynność wykonawcza może tu polegać na uszkodzeniu kabla podmorskiego, jednak nie musi. Brak jest danych, by uznać, że znamieniem jest tu wyrządzenie szkody majątkowej. W istocie zatem nie jest to typ uszkodzenia rzeczy. Znamienne, że pod rządami kodeksu karnego z 1969 r. omawiany czyn zabroniony nie był stypizowany w kodeksie karnym, lecz w przepisach wprowadzających go, w art. X § 1, w identycznej postaci jak obecnie (M. Kulik, *Komentarz do art. 288 Kodeksu karnego*, stan prawny: 2013.01.01.).
- ⇒ J. Warylewski, *Kontratypy wiosenne*, „Palestra” 1999, nr 7–8, s. 24.
Teza 5. Zniszczenie mienia, z art. 124 § 1 kw (gdy szkoda nie przekracza 250 zł) oraz przypadek mniejszej wagi, o którym mówi art. 288 § 2 kk, powinny być objęte działaniem kontratypu „śmigusa-dyngusa”.
- ⇒ R.A. Stefański, *Przestępstwo niszczenia znaków granicznych – art. 277 kk*, „Prokuratura i Prawo” 2001, nr 10, s. 43–50.
Teza 8. Art. 277 kk jest przepisem szczególnym w stosunku do art. 288 § 1 kk, przewidującego niszczenie lub uszkodzenie rzeczy. Z tego też powodu, dla bytu tego przestępstwa nie ma znaczenia wartość uszkodzonych znaków.
- ⇒ M. Kulik, *Z prawnokarnej problematyki graffiti*, „Prokuratura i Prawo” 2001, nr 2, s. 78–101.
Teza 2. Uczynienie rzeczy niezdatną do użytku w rozumieniu przepisów art. 288 kk i art. 124 kw następuje wtedy, gdy sprawca uniemożliwia lub znacząco utrudnia normalne

korzystanie z niej, nie naruszając wszakże jej substancji. [...] Czyn (taki) [...] może być popełniony poprzez wykonanie graffiti. [...] Pomniejszenie wartości użytkowej rzeczy, na której umieszczono napis lub rysunek, jest już wystarczającą przesłanką przyjęcia, że został popełniony czyn z art. 124 kw lub art. 288 kk w postaci uczynienia rzeczy niezdatną do użytku. [...]

Teza 3. Warunkiem przypisania sprawcy odpowiedzialności (za przestępstwo z art. 288 kk lub wykroczenie z art. 124 k.w.) jest wystąpienie szkody majątkowej. Wynika to z istoty tych czynów, jako skierowanych przeciwko mieniu. [...] W przypadku czynu określonego w art. 124 k.w. i art. 288 kk szkodę majątkową należy rozumieć jako sumę *damnum emergens* i *lucrum cessans*.

Teza 7. Wydaje się możliwy zbieg kumulatywny przepisów art. 288 i 137 kk. Ponad wszelką wątpliwość ma on miejsce wtedy, kiedy czynem swoim sprawca spowodował zniszczenie innej – obok określonych w tym ostatnim przepisie rzeczy. Natomiast jeżeli zachowaniem swym sprawca zniszczył tylko flagę, godło, bądź inny z wyszczególnionych w art. 137 kk przedmiotów [...] należy stosować do takiego czynu kwalifikację kumulatywną na podstawie art. 137 i 288 kk, zaś w przypadku, kiedy powstała szkoda nie przekracza 250 zł, powstały zbieg należy rozstrzygać na podstawie przepisu art. 10 kw.

- ⇒ R. Jancewicz, *Tak zwane czyny „przepełowione”*, WPP 2005, nr 2, s. 63.
Teza 2. W wypadku zniszczenia, uszkodzenia lub uczynienia rzeczy niezdatną do użytku (art. 124 kw, którego odpowiednikiem w kk jest art. 288 § 1) określenie kwalifikacji prawnej zależy nie od wartości rzeczy, lecz od wysokości spowodowanej tym czynem szkody. Granicę między wykroczeniem a przestępstwem stanowi tu nie wartość mienia (rzeczy), lecz wysokość spowodowanej czynem szkody. Gdy jej wysokość przekracza 250 zł czyn taki kwalifikujemy jako przestępstwo.
- ⇒ R. Jancewicz, *Czy można ukraść most*, „Rzeczpospolita PCD” 2006, nr 2, s. 9.
Teza 1. Czyn ten wyczerpuje znamiona przestępstwa określonego w art. 288 § 1 kk (uszkodzenie mienia). Często fizyczne oddzielenie, np. poprzez oderwanie metalowej części bunkra, spowoduje jego uszkodzenie bądź nawet zniszczenie. Wtedy właściwe będzie zastosowanie kwalifikacji kumulatywnej art. 278 § 1 w związku z art. 288 § 1 kk w zw. z art. 11 kk.
- ⇒ S. Hoc, *O prawnokarnej ochronie przedstawicieli państw obcych oraz ich symboli państwowych*, „Prokuratura i Prawo” 2003, nr 12, s. 19–33.
Teza 9. Jeżeli określone zachowanie nie stanowi przestępstwa zamachu na znaki państwowe innych państw (art. 137 § 2 kk) (...), nie oznacza to, że czyn taki jest całkowicie bezkarny. Zniszczenie znaku państwa obcego wystawionego przez jego przedstawicielstwo, a więc utrwalonego na jakimś przedmiocie materialnym, wypełnia znamiona przestępstwa zniszczenia mienia. Wyrządzona przez sprawcę szkoda ma charakter majątkowy, a sąd nie weźmie pod uwagę naruszenia wartości niemajątkowych i obrazy uczuć związanych ze znakami innych państw. (...)
- ⇒ Wyrok SN z dnia 22.10.1998 r., III KKN 146/97, LEX nr 35103.
Artykuł 124 § 1 kw wyraźnie wskazuje, co jest granicą przewidzianego w nim wykroczenia; określa ją wysokość szkody (nie przekraczająca 250 zł), a nie wartość uszkodzonego mienia (obecnie rzeczy). Powyższy przepis nie operuje pojęciem wartości „cudzej rzeczy” (inaczej niż np. art. 119 § 1 kw), ale pojęciem szkody. Od wysokości szkody, a nie wartości uszkodzonej rzeczy zależy, czy czyn polegający na umyślnym niszczeniu, uszkodzeniu, czy czynieniu cudzej rzeczy niezdatnej do użytku jest wykroczeniem przewidzianym w art. 124 § 1 kw czy występkiem z art. 212 § 1 kk z 1969 r. (art. 288 § 1 kk).

- ⇒ Wyrok SN z dnia 9.12.2003 r., III KK 165/03, „Prokuratura i Prawo” 2004, nr 3, s. 7.
Stosownie do treści art. 44 kc mieniem jest własność i inne prawa majątkowe. Przepis art. 288 § 1 kk chroni zatem nienaruszalność oraz zdolność do użytkowania rzeczy cudzych, do których określonemu podmiotowi przysługuje prawo własności, bądź który jest posiadaczem tych rzeczy, albo przysługują mu inne uprawnienia do rzeczy, wynikające z praw rzeczowych lub obligacyjnych. Sprawca tego przestępstwa narusza bezpośrednio zarówno dobro prawne właściciela rzeczy, jak i dobro prawne posiadacza rzeczy w dobrej wierze. Przepis art. 288 § 1 kk chroni więc także posiadanie, będące atrybutem własności, które może być faktycznie przekazywane innemu podmiotowi, np. użytkownikowi, dzierżawcy, najemcy czy prawnemu posiadaczowi rzeczy. Dlatego osobą uprawnioną do złożenia wniosku o ściganie, o którym mowa w art. 288 § 4 kpk, jest nie tylko właściciel rzeczy, lecz także każda inna osoba, której przysługuje inne prawo rzeczowe lub prawo obligacyjne do rzeczy.
- ⇒ Wyrok SN z dnia 9.12.2003 r., III KK 165/03, LEX nr 140098.
1. Osobą uprawnioną do złożenia wniosku o ściganie, o którym mowa w art. 288 § 4 kpk, jest nie tylko właściciel rzeczy, lecz także każda inna osoba, której przysługuje inne prawo rzeczowe lub prawo obligacyjne do rzeczy.
  2. Zaistnienie niedoboru, nawet zawinione przez oskarżonego, czy też próby ukrycia owego niedoboru nie są równoznaczne z przywłaszczeniem brakującego mienia. Takie rozumowanie jest niedopuszczalne, tym bardziej że przywłaszczenie jest przestępstwem kierunkowym, zaś dla przyjęcia realizacji jego znamion od strony podmiotowej konieczne jest wykazanie, iż oprócz obiektywnego rozporządzenia przez sprawcę cudzą rzeczą ruchomą, jego działaniu towarzyszył zamiar zatrzymania tej rzeczy dla siebie albo dla innej osoby, bez żadnego ku temu tytułu (*animus rem sibi habendi*).
- ⇒ Postanowienie SN z dnia 15.04.2004 r., WK 5/04, OSNwSK 2004/1/713.
1. O ile przestępstwo określone w art. 288 § 1 kk w zakresie, w jakim może być popełnione przez działanie jest przestępstwem powszechnym i może być popełnione przez każdy zdalny do ponoszenia odpowiedzialności karnej podmiot, to w zakresie, w jakim przybiera postać sprawczą zaniechania, obejmującą przypadki, gdy na sprawcy niepodejmującym określonych działań, ciąży prawny obowiązek zapobieganiu uszkodzeniu, zniszczeniu lub czynieniu niezdatnym do użytku rzeczy, przekształca się w przestępstwo indywidualne, które może być popełnione jedynie przez osobę będącą tzw. gwarantem nienastąpienia skutku stanowiącego znamię tego przestępstwa.
  2. W realiach rozpoznawanej sprawy na skazanym, jako właścicielowi zwierzęcia, ciążył prawny obowiązek wynikający z art. 431 kc podjęcia działań uniemożliwiających hodowanemu zwierzęciu naruszanie dóbr prawem chronionym – życia, zdrowia, mienia. Bezsporne jest, że gdyby skazany dopełnił ciężącego na nim prawnego obowiązku nie doszłoby do powstania skutku w postaci dewastacji mieszkania.

9. Artykuł 289 kk – krótkotrwały zabór pojazdu

Art. 289.

- § 1. Kto zabiera w celu krótkotrwałego użycia cudzy pojazd mechaniczny, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.
- § 2. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1 pokonuje zabezpieczenie pojazdu przed jego użyciem przez osobę nieupoważnioną, pojazd stanowi mienie znacznej wartości albo sprawca następnie porzuca pojazd w stanie uszkodzonym lub w takich okolicznościach, że zachodzi niebezpieczeństwo utraty lub uszkodzenia pojazdu albo jego części lub zawartości, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.
- § 3. Jeżeli czyn określony w § 1 popełniono używając przemocy lub grożąc natychmiastowym jej użyciem albo doprowadzając człowieka do stanu nieprzytomności lub bezbronności, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.
- § 4. W wypadkach określonych w § 1–3 sąd może wymierzyć grzywnę obok kary pozbawienia wolności.
- § 5. Jeżeli czyn określony w § 1–3 popełniono na szkodę osoby najbliższej, ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego.

- ⇒ Postanowienie SN z dnia 24.09.2008 r., III KK 117/08, OSNKW 2008/12/100.
Podmiotem przestępstwa określonego w art. 289 § 1 kk może być zarówno prowadzący parking strzeżony, jak i osoba go reprezentująca, którym taki pojazd oddano na przechowanie.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 26.04.2007 r., II AKa 93/07, LEX nr 301471.
Jakkolwiek pokonanie zabezpieczeń pojazdu służące dokonaniu jego zaboru w celu krótkotrwałego użycia stanowi formę fizycznego oddziaływania wiążącego się z pojęciem przemocy, to skoro ten sposób działania nie łączy się z osobą, tylko z rzeczą, to przestępstwo z art. 289 § 2 kk nie zalicza się do przestępstw przeciwko mieniu popełnionych z użyciem przemocy lub groźbą jej użycia. W konsekwencji wyłączona jest możliwość zakwalifikowania tego czynu w warunkach powrotu do przestępstwa określonych w art. 64 § 2 kk.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 10.04.2003 r., II AKa 38/03, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2003, nr 7–8, s. 77.
Krótkotrwałe użycie cudzego pojazdu jako znamię przedmiotowe przestępstwa z art. 289 § 3 kk to tylko chwilowe użycie pojazdu mechanicznego wbrew woli właściciela. Posługiwanie się tym pojazdem przez dłuższy okres i to na znacznych odległościach wykracza poza pojęcie krótkotrwałości i stanowi zabór pojazdu w celu przywłaszczenia.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 23.01.2002 r., II AKa 241/01, „Prokuratura i Prawo” 2004, nr 5, s. 28.
Wyliczenie znamion czasownikowych zawarte w przepisie § 2 art. 289 kk ma charakter taksatywny, co oznacza, iż przepis ten nie może być interpretowany rozszerzająco, również na zachowania w nim niewymienione. Pokonanie zabezpieczenia pojazdu musi łączyć się z usunięciem przeszkody (fizycznej, elektronicznej itp.) służącej zabezpieczeniu pojazdu

przed jego użyciem przez osobę nieuprawnioną. Nie wypełnia natomiast znamion typu kwalifikowanego zaboru pojazdu mechanicznego w celu krótkotrwałego użycia posłużenie się przez sprawcę oryginalnymi kluczami.

⇒ Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 22.12.1998 r., II AKz 118/98, LEX nr 62576.

Wartość mienia stanowiącego przedmiot czynu winna być oceniona (liczona) w odniesieniu do czasu popełnienia czynu, a nie odniesiona do czasu orzekania.

⇒ W. Cieślak, *Przestępstwa rozbójnicze i ich wzajemne relacje (na tle kodeksu karnego z 1997 roku)*, „Gdańskie Studia Prawnicze” 2000, nr 2, s. 133–150.

Teza 3. Jest rzeczą oczywistą, że zabór rzeczy dokonany w celu jej przywłaszczenia konsumuje krótkotrwałe jej użycie, np. sytuacja, w której sprawca, stosując przemoc wobec pokrzywdzonego, zabiera jego samochód, a następnie udaje się nim do znajomego pasera, któremu przekazuje pojazd, powinna być kwalifikowana jedynie z art. 280 § 1 kk, choć niewątpliwie takie okoliczności, jak krótki i w założeniu przejściowy okres, w którym pojazd był w posiadaniu sprawcy zaboru oraz wykorzystywanie go w tym czasie zgodnie z przeznaczeniem (przejazd z miejsca zdarzenia do pasera) mogłyby nasuwać pewne związki z zaborem w celu krótkotrwałego użycia.

Teza 4. W razie ustalenia, że obok zamiaru dokonania rozboju, którego przedmiotem była np. biżuteria pokrzywdzonego, sprawca działał także z zamiarem dokonania zaboru pojazdu pokrzywdzonego, w celu jego krótkotrwałego użycia (np. dla oddalenia się z miejsca kradzieży) i że w celu jednoczesnej realizacji tychże zamiarów zastosował wspólne dla obu przestępstw środki zmuszania, to czyn taki należałoby zakwalifikować z art. 280 § 1 kk w zb. z art. 289 § 3 kk w zw. z art. 11 § 2 kk. W tych bowiem wypadkach zastosowanie środków zmuszania stanowi wspólny element należący do znamion obu typów czynów zabronionych określających przestępstwa, które to środki sprawca stosuje dla jednoczesnej realizacji dwóch rozłącznych celów.

⇒ E. Kunze, *Kwalifikowane postacie zaboru pojazdu mechanicznego w celu krótkotrwałego użycia*, „Palestra” 1999, nr 5–6, s. 32.

Teza 1. Pokonanie zabezpieczenia [art. 289 § 2 kk] jest wyraźnym pominięciem woli właściciela (posiadacza) pojazdu, który nie chce dopuścić do niego osoby postronnej. Oczywiście, wola ta musi być wyrażona w sposób jednoznaczny. I tak na przykład, zamknięcie samochodu na zwykłą klamkę bez użycia kluczyka, nie może być traktowane jako zabezpieczenie pojazdu. Pokonanie zabezpieczenia nie musi być połączone z użyciem znacznego wysiłku fizycznego. Wystarczy bowiem przewyciężenie tego, co utrudnia dostęp do pojazdu, jeśli przez to, pojazd stał się bezpośrednio dostępny. Będzie więc pokonaniem zabezpieczenia nie tylko działanie polegające na przewyciężeniu przeszkody przez jej uszkodzenie, np. wyłamanie klamki drzwi samochodu, lecz także przewyciężenie przeszkody w inny sposób, np. przez wyłączenie autoalarmu.

Teza 2. Wartość uprowadzonego pojazdu powinna być oceniana przez zasięgnięcie opinii biegłego.

Teza 4. Uszkodzenie [pojazdu – art. 289 § 2 kk] może zatem być wynikiem czynu sprawcy innych osób lub skutkiem oddziaływania siły wyższej.

⇒ E. Kunze, *Kradzież a zabór w celu krótkotrwałego użycia cudzego pojazdu mechanicznego (problem linii granicznej)*, „Wydawnictwo Polskie Prawo” 1999, nr 3–4, s. 59.

Teza 1. Pojazd mechaniczny jest to pojazd poruszany za pomocą umieszczonego w nim silnika, przeznaczony lub przystosowany do ruchu na lądzie, wodzie lub w powietrzu. Określenie „przeznaczony” do ruchu nie oznacza, że w konkretnej sytuacji pojazd musi być

sprawny pod względem technicznym. Cecha zaś „przystosowany” do ruchu wskazuje, że jest on sprawny technicznie.

Teza 2. Przez zabór (*amotio rei*) rozumieć należy wyjęcie pojazdu [mechanicznego] spod władztwa osoby nim władającej i objęcie go we własne władanie. Samo unicestwienie przez sprawcę władztwa nie będzie więc zaborem. Działanie to może znamionować różnorodne natężenie siły oraz różnorodność form taktycznych. Zabór może być jawny lub skryty. Odróżnianie jawności od skrytości zaboru może mieć znaczenie dla oceny stopnia szkodliwości społecznej czynu i powinno zgodnie z art. 53 kk być uwzględnione przy wymiarze kary. [...] Zabór, o którym mowa w art. 278 § 1 kk i 289 § 1 kk, ma być bezprawny, to znaczy bez żadnej do tego podstawy i bez zgody osoby władającej pojazdem. Tak więc sprawca, który zabiera pojazd za zgodą jego właściciela, nie dopuszcza się kradzieży ani też uprowadzenia pojazdu.

Teza 5. Różnica między analizowanymi przepisami (tj. między art. 278 § 1 kk a art. 289 § 1 kk) sprowadza się do rodzajowej odmienności celu działania sprawcy: przywłaszczenie – używanie. Sprawca, który zabiera pojazd w celu przywłaszczenia, zmierza do pozyskania (wykonywania) wszelkich uprawnień przysługujących właścicielowi. Natomiast sprawca, który zabiera pojazd w celu krótkotrwałego użycia, zmierza do pozyskania (wykonywania) tylko jednego z uprawnień władczych – używania.

⇒ Postanowienie SN z dnia 19.02.2009 r., V KK 380/08, „Biuletyn Prawa Karnego” 2009, nr 4, s. 17.

1. Z treści dyspozycji przepisu art. 289 § 1 kk (...) wynika, że strona przedmiotowa zdefiniowanego w nim przestępstwa polega na zaborze. Oznacza on bezprawne wyjęcie rzeczy z władztwa dotychczasowego posiadacza, wbrew jego woli. Stąd też, aby można było mówić o zaborze, ta rzecz (w przypadku tego rodzaju występku – pojazd mechaniczny) musi być we władaniu innej osoby. Dobrem chronionym tym występkiem jest więc zarówno własność, jak i samo posiadanie. To ostatnie jest władztwem nad mieniem, stosunkiem faktycznym do mienia. Łączy się z nim wszakże prawo dysponowania mieniem chociażby w ograniczonym zakresie. Prawa takiego nie zyskuje na przykład osoba tylko dzierżąca rzecz otrzymaną od właściciela czy posiadacz dla wykonania w stosunku do tej rzeczy zleconych czynności, bez zrzeczenia się przez niego władztwa nad rzeczą. Nie może być zaborem działanie w stosunku do rzeczy, która już znajduje się we władaniu sprawcy (np. z tytułu przechowania, zastawu itp.), albo gdy osoba uprawniona do władania utraciła możliwość wykonywania władztwa (np. przez zgubienie rzeczy).

2. Przewidziane w (...) w art. 289 § 1 kk znamię zaboru pojazdu mechanicznego jest zrealizowane wówczas, gdy kumulatywnie zaistnieją dwie przesłanki: to jest pozbawienie przez sprawcę władztwa nad pojazdem osoby uprawnionej i przejęcie przez niego władztwa nad pojazdem oraz objęcie go we własne władanie.

3. Bezprawne krótkotrwałe użycie cudzego pojazdu mechanicznego nie stanowi ani zaboru mienia, ani użycia pojazdu mechanicznego w rozumieniu art. 289 § 1 kk, jeżeli sprawca jest uprawniony do użytkowania tego pojazdu, a zamiarem jego nie było uszczuplenie cudzego mienia i przysporzenie korzyści sobie lub osobie trzeciej.

4. Podmiotem przestępstwa określonego w art. 289 § 1 kk (nawet) może być prowadzący parking strzeżony, jak i osoba go reprezentująca, którym taki pojazd oddano na przechowanie.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 10.04.2003 r., II AKa 38/03, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2003, nr 7–8, s. 77.

Krótkotrwałe użycie cudzego pojazdu jako znamię przedmiotowe przestępstwa z art. 289 § 3 kk to tylko chwilowe użycie pojazdu mechanicznego wbrew woli właściciela. Posługiwanie się tym pojazdem przez dłuższy okres i to na znacznych odległościach wykracza poza pojęcie krótkotrwałości i stanowi zabór pojazdu w celu przywłaszczenia.

10. Artykuł 291 – paserstwo umyślne

Art. 291.

- § 1. Kto rzecz uzyskaną za pomocą czynu zabronionego nabywa lub pomaga do jej zbycia albo tę rzecz przyjmuje lub pomaga do jej ukrycia, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.
- § 2. W wypadku mniejszej wagi, sprawca podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

⇒ M. Rogalski, *Strona podmiotowa przestępstwa oszustwa w telekomunikacji*, „Prokuratura i Prawo” 2006, nr 11, s. 21–33.

Teza 3. Zachowanie osoby, która nabywa aparat mobilny po bardzo atrakcyjnej cenie i nie musi płacić za świadczone usługi telekomunikacyjne, będzie stanowić co najmniej paserstwo nieumyślne (art. 292 kk), a bardzo często zwykłe paserstwo (art. 291 kk). Zgodnie z art. 292 § 1 kk paserstwo nieumyślne polega na nabyciu rzeczy, o której na podstawie towarzyszących okoliczności sprawca powinien i mógł przypuszczać, że została uzyskana za pomocą czynu zabronionego. Nabycie telefonu komórkowego po wyjątkowo atrakcyjnej cenie w sytuacji, gdy nie ma umowy cesji praw i obowiązków z umowy o świadczenie usług telekomunikacyjnych, gdyż poprzedni właściciel nie jest znany, stanowi okoliczność, gdy nabywca powinien i mógł przypuszczać, że telefon ten został uzyskany za pomocą czynu zabronionego.

⇒ S. Łagodziński, *Glosa do uchwały SN z dnia 18 listopada 1998 r.*, I KZP 17/98, „Prokuratura i Prawo” 2000, nr 2, s. 93–98.

Teza 1. Pojęcia zbycia i nabycia rzeczy oceniamy w ich rozumieniu potocznym, zaś odpowiedzialność karna osób podejmujących takie działania nie jest warunkowana cywilistyczną dopuszczalnością i skutecznością podejmowanych rozporządzeń majątkowych. W tym rozumieniu zbyciem (art. 215 kk z 1969 r.) jest każde rozporządzenie rzeczą, nawet w stosunku do jej prawnego właściciela, gdy nie wynika z postawy sprawcy warunkowanej jego „czynnym żalem”. Dla odpowiedzialności karnej sprawcy istotny jest zamiar naruszenia normy prawnokarnej, chociażby dokonane rozporządzenie majątkowe było rozporządzeniem cywilnoprawnie nieskutecznym.

⇒ M. Kulik, *Glosa do uchwały SN z dnia 30 czerwca 2008 r.*, I KZP 8/08, „Ius Novum” 2009, nr 1, s. 148–158.

Teza 3. Uzyskaniem rzeczy za pomocą czynu zabronionego (o którym mowa w art. 291 i 292 kk) jest nie tylko nabycie gotowej rzeczy, lecz również jej przestępne wytworzenie.

⇒ A. Kosmala, *Lokalizacja przestępstwa paserstwa*, „Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego” 2005, nr 17, s. 29–43, wyd. Uniwersytetu Wrocławskiego.

Teza 1. Paserstwo zagraża (...) nie tylko mieniu, ale w istocie szeroko rozumianemu porządkowi prawnemu, dzisiaj wyjątkowo często w zakresie pewności i legalności obrotu gospodarczego.

- ⇒ Postanowienie SN z dnia 25.05.2003 r., V KK 386/02, OSNwSK 2003/1/388.
Oczywiste jest, że paser nie może być uznany za osobę „współdziałającą w popełnieniu przestępstwa” rozboju. Z istoty rzeczy działanie pasera musi mieć miejsce już po popełnieniu czynu zabronionego, za pomocą którego uzyskano rzecz stanowiącą przedmiot paserstwa.
- ⇒ Wyrok SN z dnia 8.04.2003 r., V KK 289/02, LEX nr 77459.
Dokument – nie będąc rzeczą – nie może być przedmiotem paserstwa w rozumieniu art. 291 kk. Szczególnym, dotyczącym dokumentów stwierdzających tożsamość lub prawa majątkowe innej osoby „paserstwem” jest jedynie jego bezprawne przewożenie, przenoszenie lub przesyłanie za granicę (art. 275 § 2 kk).
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 13.11.2003 r., II AKa 236/03, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2004, nr 6, s. 56.
Pojęcie „rzeczy” w brzmieniu przepisu art. 291 kk należy rozumieć jak w przypadku kradzieży (art. 278 kk), a więc musi to być przedmiot posiadający wartość materialną bądź też dokument, o jakim mowa w art. 115 § 9 kk. Dowód osobisty, dowód rejestracyjny, prawo jazdy, legitymacja osoby niepełnosprawnej, nie mają wartości materialnej, ani też nie wymienione są w art. 115 § 9 kk, a więc nie mogą być one przedmiotem paserstwa. Zatem taki czyn uznać należy jako wyczerpujący znamiona przestępstwa z art. 276 kk.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 21.07.2005 r., II AKa 147/05, „Prokuratura i Prawo” 2006, nr 1, s. 29.
Jeżeli sprawca działa w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, a przedmiotem wykonawczym przestępstwa jest nośnik programu komputerowego, to taki czyn narusza zarówno dyspozycje art. 291 § 1 kk w zw. z art. 293 § 1 kk oraz art. 118 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych oraz zachodzi wówczas kumulatywny zbieg przepisów ustawy. Biorąc pod uwagę stosunek krzyżowania się zakresów karalności omawianych przepisów oraz odmienny tryb ścigania określonych w nich przestępstw, nie da się usunąć istniejącej między tymi normami kolizji za pomocą wyłączenia wielości ocen stosowanych w przypadku tzw. pozornego zbiegu przepisów ustawy, ponieważ w omawianej sytuacji taki zbieg nie zachodzi. W szczególności nie znajduje tu zastosowania zasada specjalności *lex specialis derogat legi generali*.
- ⇒ Postanowienie SN z dnia 15.11.2006 r., IV KK 211/06, OSNwSK 2006/1/2181.
Przewidziane w art. 291 § 2 kk złagodzenie odpowiedzialności za paserstwo umyślne stanowiące wypadek mniejszej wagi, należy przede wszystkim wiązać z niewielką wartością przedmiotu czynu i brakiem korzyści po stronie pasera.
- ⇒ Wyrok SN z dnia 10.07.2007 r., II KK 383/06, LEX nr 296753.
W art. 291 § 1 kk chodzi również o pomocnictwo psychiczne, które może być popełnione także w zamiarze ewentualnym.
- ⇒ Wyrok SN z dnia 27.06.2007 r., III KK 9/07, LEX nr 310241.
Przestępstwo paserstwa ma charakter wtórny. Aby doszło do wypełnienia znamion przestępstwa z art. 291 kk zrealizowanie jednej ze wskazanych w tym przepisie czynności sprawczych musi nastąpić po dokonaniu czynu zabronionego w stosunku do rzeczy stanowiącej przedmiot działania sprawcy paserstwa i bez uprzedniego porozumienia. Paserstwo jest bowiem swoistą formą pomocy udzielonej osobie, która uzyskała rzecz „za pomocą

czynu zabronionego”, realizowaną po dokonaniu owego czynu, identyczne działania podjęte w realizacji porozumienia ze sprawcą będą podlegały ocenie w płaszczyźnie współsprawstwa lub pomocnictwa.

- ⇒ Postanowienie SN z dnia 13.11.2007 r., V KK 296/07, OSNwSK 2007/1/2554.
W przypisanym czynie znalazło się stwierdzenie, że oskarżony „użytkował” samochód, o którym wiedział, że pochodzi z kradzieży, zaś w uzasadnieniu wyroku wskazano, iż oskarżony „wszedł w posiadanie” tego pojazdu, „korzystał” z niego, wreszcie zaś, że „przyjął samochód, o którym wiedział na podstawie uszkodzeń i braku dokumentów, iż auto pochodzi z kradzieży”. W tym świetle było zatem oczywiste, że w czynie przypisanym w wyroku Sądu Okręgowego znalazł się szerszy, niż wymagany dyspozycją art. 291 § 1 kk, opis czynności wykonawczej, która obejmuje samo już tylko przyjęcie opisanej w tym przepisie rzeczy, niezależne od dalszych losów (form) władztwa nad tą rzeczą po jej otrzymaniu. Na tym tle, zarzut kasacji, że doszło do pogorszenia sytuacji oskarżonego w instancji odwoławczej, gdyż w opisie czynu ujęto, iż oskarżony „przyjął od nieustalonej osoby a następnie użytkował” samochód, jawi się jako nieporozumienie, skoro ów fakt wcześniej przypisanego „użytkowania” obejmował przecież swym zakresem uprzednie „przyjęcie” pojazdu i wiązał się z nim nierozdzielnie. Postąpienie Sądu Apelacyjnego nie polegało na rozszerzeniu opisu czynu, lecz na jego doprecyzowaniu, a taka czynność nie wymagała uchylecia wyroku sądu pierwszej instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.
- ⇒ Wyrok SN z dnia 4.12.2007 r., IV KK 398/07, LEX nr 359565.
Na gruncie przepisów art. 291 kk i art. 292 kk możliwa jest odpowiedzialność karna za wtórne paserstwo.
- ⇒ Wyrok SN z dnia 1.04.2011 r., III KK 62/11, LEX nr 784952.
Użyty w przepisach art. 291–292 kk zwrot „rzecz uzyskana za pomocą czynu zabronionego” nie może być interpretowany szeroko, w sposób prowadzący do przyjęcia, że „uzyskanie rzeczy za pomocą czynu zabronionego” obejmuje także ich przestępne wytworzenie, w tym bezprawne oznaczenie rzeczy zastrzeżonym znakiem towarowym, mające dać pozór, że produkt jest oryginalnym wytworem renomowanej firmy. Jeżeli zatem takie zachowanie nie stanowi „uzyskania rzeczy za pomocą czynu zabronionego”, to nabycie rzeczy nielegalnie oznaczonej znakiem towarowym nie może być uznane za występki paserstwa.
- ⇒ Wyrok SN z dnia 10.02.2009 r., V KK 426/08, LEX nr 491156.
Byt występkę paserstwa uzależniony jest od dokonania wcześniej, przez inną osobę czynu zabronionego, w wyniku którego uzyskuje ona rzecz, a więc mienie o określonej wartości. To wymaga zaś poczynienia ustaleń, co do znamion określonego w ustawie karnej czynu, za pomocą którego uzyskana rzecz była następnie przedmiotem nabycia, pomocy do zbycia, przyjęcia lub pomocy do jej ukrycia.
- ⇒ Wyrok SN z dnia 24.05.2011 r., III KK 360/10, „Prokuratura i Prawo” 2011, nr 11, s. 8.
Dla bytu przestępstwa z art. 291 § 1 kk nie wystarcza ukrycie rzeczy uzyskanej za pomocą czynu zabronionego. Innymi słowy, warunkiem odpowiedzialności za ten czyn w omawianej postaci nie jest tylko dokonanie czynności polegającej na utrudnieniu albo uniemożliwieniu ujawnienia rzeczy przez osobę pozbawioną jej posiadania lub przez organy ścigania, czyli ukrycie jej. Sprawca musi mieć ponadto świadomość, że takim zachowaniem pomaga innej osobie do ukrycia rzeczy, choćby osoba ta o pomocy tej nie wiedziała. Warunkiem odpowiedzialności za pomoc do ukrycia rzeczy, o której mowa w art. 291 § 1 kk, jest świadomość i wola albo co najmniej godzenie się sprawcy, że takiej pomocy swoim

- zachowaniem udziela.
- ⇒ Wyrok SN z dnia 24.05.2011 r., III KK 360/10, LEX nr 860619.
Warunkiem odpowiedzialności za pomoc do ukrycia rzeczy, o której mowa w art. 291 § 1 kk, jest świadomość i wola albo co najmniej godzenie się sprawcy, że takiej pomocy swoim zachowaniem udziela.
  - ⇒ Wyrok SN z dnia 22.09.2011 r., III KK 48/11, LEX nr 1044034.
Przepis art. 291 § 1 kk nie przewiduje penalizacji zachowania polegającego na zbyciu rzeczy uzyskanej za pomocą czynu zabronionego. Zbycia nie można również utożsamiać z karalną pomocą do zbycia. Sprawca musi mieć wówczas świadomość, że swoim zachowaniem pomaga innej osobie (choćby osoba ta o pomocy tej nie wiedziała) do zbycia rzeczy.
  - ⇒ Wyrok SN z dnia 6.12.2012 r., V KK 401/12, LEX nr 1231664.
Typ podstawowy paserstwa nieumyślnego różni się od występku z art. 291 kk (paserstwo umyślne) stroną podmiotową, która charakteryzuje się istnieniem nieumyślności w odniesieniu do znamienia pochodzenia rzeczy z czynu zabronionego. Sprawca tego przestępstwa nie zdaje bowiem sobie sprawy, chociaż mógł i powinien przypuszczać na podstawie towarzyszących okoliczności, że nabywa lub pomaga do zbycia albo przyjmuje lub pomaga do ukrycia rzeczy, która pochodzi z czynu zabronionego.
  - ⇒ Użyte w art. 291 § 1 określenie „rzecz” oznacza, że przedmiotem paserstwa może być nie tylko rzecz ruchoma, lecz także nieruchomości, jeżeli uzyskana została za pomocą czynu zabronionego, np. wymuszenia rozbójniczego, fałszerstwa dokumentu (A. Marek, *Komentarz do art. 291 Kodeksu karnego*, stan prawny: 2010.03.01.).
  - ⇒ W określającym podstawowy typ paserstwa art. 291 § 1 występują cztery alternatywnie ujęte formy wykonawcze tego przestępstwa: nabycie, pomoc w zbyciu, przyjęcie lub pomoc w ukryciu. Pierwszą z wymienionych form wykonawczych jest nabycie rzeczy uzyskanej za pomocą czynu zabronionego, przez co należy rozumieć dokonanie transakcji zmierzającej do uzyskania przez pasera od zbywcy przedmiotu tej transakcji w zamiarze postępowania z nią jak właściciel (z reguły jest to kupno, ale może być również zamiana bądź przyjęcie darowizny, zob. wyrok SN z dnia 12 listopada 1986 r., II KR 315/86, OSNKW 1987, nr 7–8, poz. 67). Należy wszakże podkreślić, że paser, jako nabywca rzeczy uzyskanej za pomocą czynu zabronionego, który działa w złej wierze, nie uzyskuje własności rzeczy nabytej (zob. art. 169 k.c.). Najczęściej, ukrywając przestępne pochodzenie rzeczy, zbywa ją dalej, narażając na stratę kolejnego nabywcę, który może pozostawać w błędzie co do stanu prawnego przedmiotu transakcji. Obrót rzeczą skradzioną utrudnia w sposób istotny jej odzyskanie przez właściciela. Jest to zatem szczególnie groźna forma paserstwa, godząca w prawo własności i bezpieczeństwo obrotu prawnego. Drugą formą wykonawczą paserstwa jest pomoc w zbyciu rzeczy uzyskanej za pomocą czynu zabronionego, np. wskazanie nabywcy, dostarczenie przedmiotu do miejsca transakcji itp. Zdaniem SA w Krakowie, sprawca w takiej sytuacji zawsze działa w celu osiągnięcia korzyści majątkowej dla siebie lub kogoś innego (zob. wyrok z dnia 6 grudnia 2001 r., II AKa 189/01, KZS 2002, z. 2). Trzecia forma paserstwa polega na przyjęciu rzeczy pochodzącej z czynu zabronionego, np. w celu jej przechowania, dokonania określonych zmian i przeróbek zwiększających spodziewaną cenę sprzedaży itp., przy czym motywem kierującym sprawcą jest z zasady chęć osiągnięcia korzyści majątkowej. Również czwarta forma paserstwa – pomoc do ukrycia rzeczy pochodzącej z czynu zabronionego – wiąże się najczęściej z przesłanką działania w celu osiągnięcia korzyści majątkowej za tę „usługę”.

Znamię to jednak nie występuje obecnie w przepisie art. 291 (cel osiągnięcia korzyści był znamieniem paserstwa w art. 215 kk z 1969 r.). Udzielenie sprawcy przestępstwa pomocy w ukryciu rzeczy (np. umieszczenie jej w kryjówce, przechowanie we własnym domu itp.) nie będzie stanowić paserstwa, lecz poplecznictwo, jeżeli celem sprawcy było udzielenie innej osobie pomocy w uniknięciu grożącej odpowiedzialności karnej (zob. uwagi do art. 239). Na podstawie art. 122 § 1 kw nie stanowi przestępstwa, lecz jest wykroczeniem, umyślne paserstwo w stosunku do rzeczy o wartości do 250 zł pochodzącej z kradzieży lub przywłaszczenia (w wypadku drzewa pochodzącego z kradzieży lub wyrębu w lesie – ta granica wartości wynosi 75 zł). Oznacza to, że rzeczy pochodzące z innych przestępstw niż kradzież lub przywłaszczenie mogą być jedynie przedmiotem występku bez względu na ich wartość. Nie budzi wątpliwości, że nabycie, pomoc w zbyciu, przyjęcie lub pomoc w ukryciu rzeczy pochodzącej z rozboju jest przestępstwem bez względu na wartość rzeczy (zob. uchwałę SN z dnia 12 września 1986 r., U 7/86, OSNKW 1986, nr 11–12, poz. 85; także wyrok SN z dnia 18 lutego 1998 r., II KKN 456/97, OSNKW 1998, nr 5–6, poz. 26). Różnice zdań dotyczą sytuacji, gdy przedmiotem czynu jest rzecz pochodząca z kradzieży z włamaniem, przy czym jej wartość nie przekracza 250 zł. W uchwale z dnia 24 września 1997 r. (I KZP 15/97, OSNKW 1998, nr 1, poz. 26) SN wyraził pogląd, że nabycie takiej rzeczy stanowi wykroczenie paserstwa (art. 122 § 1 kw), z czym trudno się zgodzić, biorąc pod uwagę, że kradzież rzeczy o wartości nie przekraczającej 250 zł jest występkiem, a nie wykroczeniem, jeżeli została dokonana z włamaniem – art. 130 § 1 kw (A. Marek, *Komentarz do art. 291 Kodeksu karnego*, stan prawny: 2010.03.01.).

11. Artykuł 292 kk – paserstwo nieumyślne

Art. 292.

- § 1. Kto rzecz, o której na podstawie towarzyszących okoliczności powinien i może przypuszczać, że została uzyskana za pomocą czynu zabronionego, nabywa lub pomaga do jej zbycia albo tę rzecz przyjmuje lub pomaga do jej ukrycia, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.
- § 2. W wypadku znacznej wartości rzeczy, o której mowa w § 1, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

⇒ Artykuł 292 rozróżnia dwie odmiany nieumyślnego paserstwa: typ podstawowy określony w § 1 oraz typ kwalifikowany określony w § 2. Elementem powodującym surowszą odpowiedzialność jest wartość przedmiotu czynności, którą ustawa określa mianem „znacznej wartości rzeczy”. Rzeczą znacznej wartości jest w rozumieniu tego przepisu, zgodnie z definicją zawartą w art. 115 § 5, rzecz, której wartość w chwili popełnienia czynu zabronionego przekracza dwustukrotną wysokość najniższego miesięcznego wynagrodzenia. Wysokość najniższego wynagrodzenia określa na podstawie delegacji zawartej w art. 774 k.p. Minister Pracy i Polityki Socjalnej w drodze rozporządzenia. Strona podmiotowa nieumyślnego paserstwa zrelacjonowana została do elementu określającego źródło pochodzenia rzeczy będącej przedmiotem nabycia, udzielenia pomocy do jej zbycia albo przyjęcia lub udzielenia pomocy do jej ukrycia. Ustawa stanowi, że dopuszcza się nieumyślnego paserstwa, kto nabywając rzecz, pomagając do jej zbycia, przyjmując ją lub pomagając do jej ukrycia, na podstawie towarzyszących okoliczności, powinien i może przypuszczać, że została uzyskana za pomocą czynu zabronionego. Przy paserstwie nieumyślnym sprawca nie wie, że rzecz będąca przedmiotem jego działań została uzyskana za pomocą czynu zabronionego, lecz w konkretnym układzie okoliczności faktycznych, w których podejmuje określone czynności w stosunku do rzeczy, istniały możliwości powzięcia przez niego przypuszczenia, że rzecz została uzyskana za pomocą takiego czynu. Podstawą owej możliwości przypuszczenia dotyczącego pochodzenia rzeczy są „okoliczności towarzyszące” nabyciu rzeczy, udzieleniu pomocy do jej zbycia, przejściu lub udzieleniu pomocy do jej ukrycia. Okoliczności towarzyszące mają charakter obiektywny i mogą przybierać postać na przykład nabywania rzeczy w melinie złodziejskiej, nabywania rzeczy po rażąco niskiej cenie, niewspółmiernej do rzeczywistej wartości rzeczy, nabywania rzeczy, w której dokonano przeróbek, zmiany lub zniszczenia albo zamazania znaków identyfikacyjnych, nabycia rzeczy normalnie niewystępujących w prywatnym obrocie.

⇒ D. Mucha, *Kilka uwag o paserstwie nieumyślnym*, „Wydawnictwo Polskie Prawo” 2002/1/16. Teza 2. Przedmiotem paserstwa nieumyślnego może być również zwierzę, gdyż jest ono w rozumieniu przepisów rozdz. XXV kk rzeczą, np. rolnik nabył ukradzioną krowę. [...] Z kolei rzeczy zgubione, niczyje, dobrowolnie porzucone nie mogą być przedmiotem przestępstwa z art. 292 kk [...] Nie jest paserstwem przyjęcie pieniędzy uzyskanych ze sprzedaży ukradzionej rzeczy.

- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 29.06.1999 r., II AKa 75/99, „Prokuratura i Prawo” 2000, nr 6, s. 20.
Oskarżony jest dojrzałym człowiekiem, w pełni sprawnym intelektualnie, doświadczonym, z racji prowadzonej wówczas działalności doskonale zorientowanym w sprawach przewozów samochodowych. Mając powyższe na uwadze, nie może budzić żadnych wątpliwości poczynione przez Sąd Wojewódzki ustalenie, iż widząc niekompletne numery rejestracyjne w bardzo drogim samochodzie z przyczepą, będąc świadkiem ich przekręcania, przy czym samochód ten stoi nie na parkingu czy innym tego typu miejscu, ale na prywatnej posesji, to oskarżony powinien był i mógł przewidzieć, iż samochód ten pochodzi z nielegalnego źródła, a mimo to pomagał w jego ukryciu w sposób opisany w wyroku, licząc na finansową rekompensatę.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 24.02.2000 r., II AKa 234/99, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2000, nr 4, s. 42.
We współczesnych realiach obrotu używanymi samochodami w Polsce (i nie tylko) omal nigdy nie można mieć pewności legalnego pochodzenia auta, toteż każda informacja podważająca tę pewność uzasadnia dokonanie odpowiednich sprawdzeń bądź nawet odstąpienia od kupna. Nikomu nie powinno się stawiać zarzutu, że nabył samochód, który okazał się kradziony, lecz że o tym wiedział bądź mógł i powinien był to przypuścić.
- ⇒ Postanowienie SN z dnia 19.03.2003 r., V KK 14/02, LEX nr 77025.
Mimo że dowód rejestracyjny samochodu nabytego przez oskarżonego w kwietniu 1995 r. nie zawierał rzeczywiście informacji o numerze silnika i kolorze karoserii, to jednak w konkretnym układzie okoliczności faktycznych, w których zawierano transakcję, istniały możliwości powzięcia przez skazanego przypuszczenia, że pojazd uzyskany został za pomocą czynu zabronionego. Trzeba przypomnieć, że skazany z uzgodnionej ceny zapłacił tylko jej połowę, że nie znał nazwiska kontrahenta i że nie doszło do spisania umowy. Można powiedzieć, że gdyby postąpił on w danym układzie obiektywnych okoliczności należycie staranie, wówczas powziąłby przypuszczenie o przestępnym pochodzeniu samochodu. Skazany nie zachował się według wzorca wymagań, jakich można oczekiwać od „modelowego obywatela”. Zasadnie więc przypisano mu popełnienie nieumyślnego paserstwa.
- ⇒ Wyrok SN z dnia 6.12.2012 r., V KK 401/12, LEX nr 1231664.
Typ podstawowy paserstwa nieumyślnego różni się od występku z art. 291 kk (paserstwo umyślne) stroną podmiotową, która charakteryzuje się istnieniem nieumyślności w odniesieniu do znamienia pochodzenia rzeczy z czynu zabronionego. Sprawca tego przestępstwa nie zdaje bowiem sobie sprawy, chociaż mógł i powinien przypuszczać na podstawie towarzyszących okoliczności, że nabywa lub pomaga do zbycia albo przyjmuje lub pomaga do ukrycia rzeczy, która pochodzi z czynu zabronionego.
- ⇒ Postanowienie SN z dnia 25.02.2003 r., V KK 386/02, OSNwSK 2003/1/388.
Oczywiste jest, że paser nie może być uznany za osobę „współdziałającą w popełnieniu przestępstwa” rozboju. Z istoty rzeczy działanie pasera musi mieć miejsce już po popełnieniu czynu zabronionego, za pomocą którego uzyskano rzecz stanowiącą przedmiot paserstwa.
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 13.11.2003 r., II AKa 236/03, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2004, nr 6, s. 56.
Pojęcie „rzeczy” w brzmieniu przepisu art. 291 kk należy rozumieć jak w przypadku kradzieży (art. 278 kk), a więc musi to być przedmiot posiadający wartość materialną bądź też

dokument, o jakim mowa w art. 115 § 9 kk. Dowód osobisty, dowód rejestracyjny, prawo jazdy, legitymacja osoby niepełnosprawnej, nie mają wartości materialnej, ani też nie wymienione są w art. 115 § 9 kk, a więc nie mogą być one przedmiotem paserstwa. Zatem taki czyn uznać należy jako wyczerpujący znamiona przestępstwa z art. 276 kk.